

Kristusova žrtev - zagotovilo notranjega miru

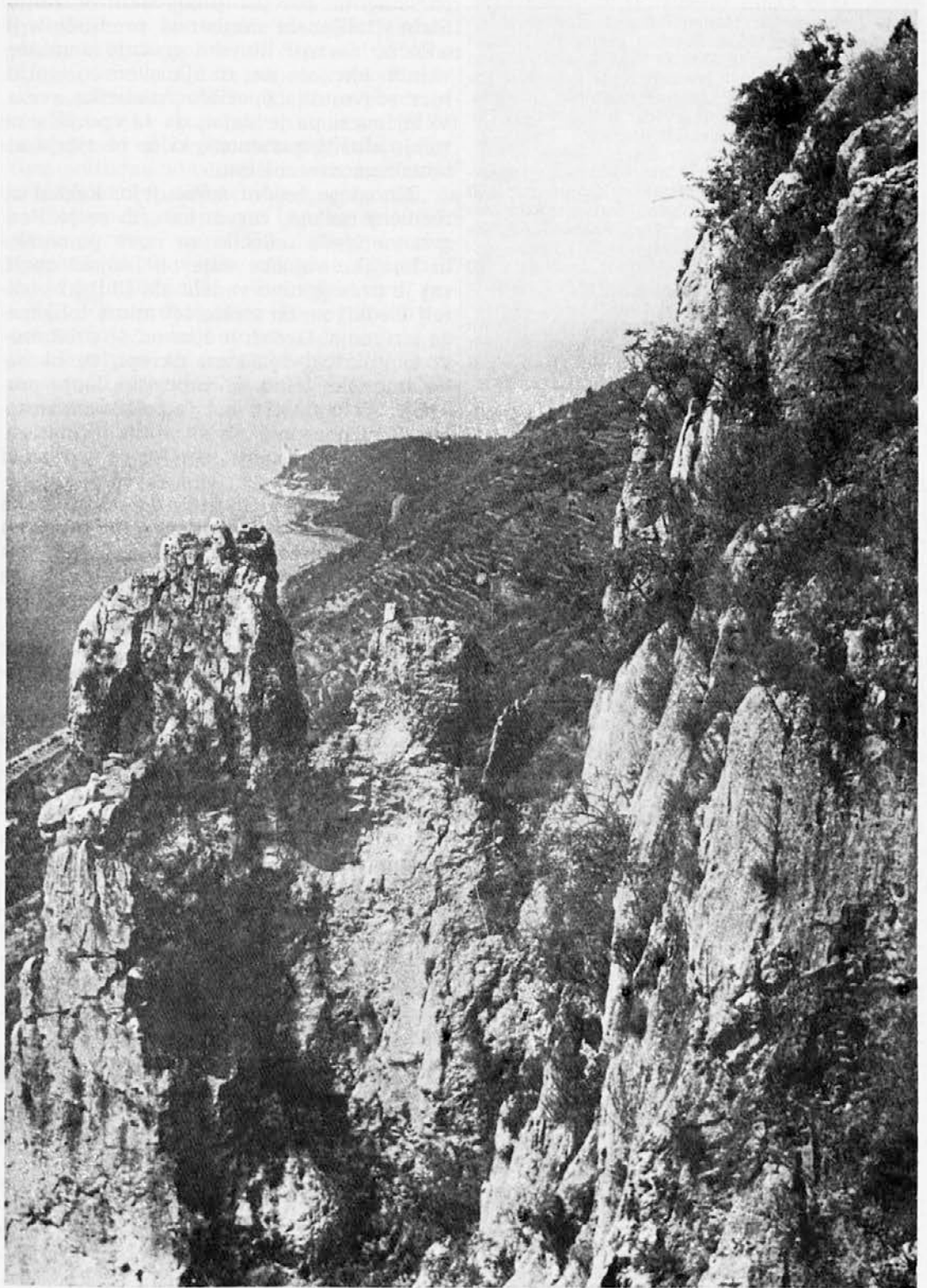
Velika noč, praznik Jezusovega vstaje-
nja, pomeni osrednjo versko resnico kr-
ščanskega razodetja, hkrati pa je praznik
globoko utemeljen v človekovi naravi. E-
vangelist Luka v svojem opisu velikonoč-
nih dogodkov navaja besede dveh mož v
bleščečih oblačilih, ki sta ženam ob odpr-
tem grobu takole govorila: »Kaj iščete ži-
vega med mrtvimi? Ni ga tukaj, temveč
je vstal. Spomnite se, kako vam je govo-
ril, ko je bil še v Galileji: "Sin človekov
mora biti izročen v roke grešnikov, biti kri-
žan in tretji dan vstati."«

Ko razmišljamo o teh skrivnostih, se
nehote začnemo spraševati o smislu življe-
nja, trpljenja in o tem, kaj človeka prav-
zaprav čaka po smrti. To so uprašanja, ki
si jih človek postavlja že od nekdaj, še
močneje pa od takrat, ko se je začel zave-
dati samega sebe in svoje nebogljenosti v
veličastju stvarstva. Zdi se, da je v teh
iskanjih prav krščanstvo doprineslo bistve-
no novo kvaliteto. Naj se do Kristusa opre-
deljujemo tako ali drugače, pa moramo pri
njem priznati, da je s svojo zavestno žrtvi-
jo osmisлил trpljenje, s svojim vstajenjem
in povečanjem pa je dal novega upanja
človeškemu rodu.

Ljudje se vedno znova in na različne
načine srečujemo s temi težkimi upraša-
nji, zlasti takrat, ko se bliža starost ali nas
zadene kakšna huda bolezen. Slovenska
zdravnica Metka Klevišar, ki dela na On-
kološkem inštitutu v Ljubljani, je v ne-
davnem intervjuju za koprsko Ognjišče
med drugim dejala: »Res je, rada sem med
svojimi bolniki, čeprav je včasih tudi tež-
ko. Skušam jim kot zdravnica pomagati in
enostavno biti skupaj z njimi. Pri tem
imam vedno občutek, da v tem našem od-
nosu ni nihče tisti, ki samo daje, in nihče
tisti, ki samo prejema. Mi vsi dajemo in
prejemamo. Včasih mi kdo zaželi veliko u-
speha pri delu in pri tem se vedno vpra-
šam, kaj zanj uspeh pomeni. Uspeh ni nu-
jno ozdravitev, ampak predvsem to, da člo-
vek vedno bolj dozoreva in živi vedno bolj
polno življenje.«

Tako se izkaže, da je prav v luči Kri-
stusove drame in povečanja lažje razu-
meti skrivnosti človekovega bivanja, nje-
govih vzponov in padcev, bistvena pa pri
tem ostaja človekova duhovna podoba in
njegova zrelost. To vzdušje je cerkveno

dalje na 2. strani ■

POGLED NA MIRAMAR Z NAPOLEONOVE CESTE

(foto M. Magajna)

Naročnikom, sodelavcem,
bralcem in vsem
Slovencem želi vesele
velikonočne praznike

NOVI LIST

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 30. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Slovenske popevke; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: Bruna Pertot: »Zgodba o človeku, ki je videl Boga«, radijska igra; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Prva repriza: Marjan Rožanc: »Zadnja večerja«, radijska igra; 15.40 Sport in glasba ter prenosi z naših prireditelj; 16.00-17.30 Pustita nam rože po našim sadit - posnetek javne radijske prireditve Radia Trst A v sodelovanju z Radiotelevizijo Ljubljana, ki je bila prejšnjo soboto zvečer v dvorani na Ljesah v Benečiji; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PONEDELJEK**, 31. marca, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.20 Velikonočne pesmi, vmes: Koledarček; 9.00 Slovenski zvonovi; 10.00 Vokalno instrumentalni koncert; 11.00 Mladinski oder: Zora Saksida: »Velika noč pri zajčkih«, pravljica igra; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz šolskega sveta; 15.00 Otroški kotichek: »Ali nas po znaš?« 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.10 Mi in glasba: Anton Grčar (trobenta) in Hubert Bergant (orgle); 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **TOREK**, 1. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Nediški zvon; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Mladi mladim; 16.00 Med Brdi in Jadranom; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Komorni orkester RTV Ljubljana, vodi Stojan Kuret; 18.00 Claudio Grbec: »Učiteljica Marta«, radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SREDA**, 2. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Gledališki glasovi po stezah spominov; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Srečanje okteta Primorske v Ricmanjih; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 »Čarobni globus«; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Tenorist Karel Jerič, letošnji nagrajenec Prešernovega sklada; 18.00 Poezija slovenskega zapada; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **ČETRTEK**, 3. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljična - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Od Milj do Devina; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenska popevka; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ne prezrimo!; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 40 let slovenskih radijskih oddaj v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PETEK**, 4. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljična - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Na goriškem valu; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Iz filmskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SOBOTA**, 5. aprila, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljična - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Tržaški oktet, Mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta in mešani zbor »Obala« iz Kopra; 11.10 Melodični orkestri; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pogovori o kulturni sožitja; 15.00 Otroški kotichek: »Iz kota v kot«; 16.00 Popotovanje Duška Jelinčiča po Južni Ameriki; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Pianistka Saša Udovič; 18.00 Dramska vetrovnica: Aleksander Marodič; Nevidna bojščica: »Izdaja v cesarskem generalštabu«; 19.00 Radijski dnevnik.

Zakaj in čemu je Reagan dregnil v sršenje gnezdo?

»Nočemo vojne pred lastnim pragom.« Tako je izjavil ministrski predsednik Craxi v torek, 25. t. m., potem ko je prejel v parlamentu poročal o dogodkih v zalivu Sirte. Italijanski ministrski predsednik je odločno zavrnil libijske grožnje o maščevalnih akcijah na italijanskem ozemlju, kjer so vojaška oporišča Atlantske zveze. V tej zvezi pa je dejal, da ta oporišča ne smejo služiti namenom, ki se ne tičejo atlantskega zavezništva.

Mnogi se te dni sprašujejo, kakšni so resnični razlogi, zaradi katerih se je Reaganova vlada odločila za nove pomorske in letalske vojaške vaje ob libijski obali, saj je prav gotovo vedela, da libijski voditelj Gedafi ne bo molče šel mimo tolikšnega izzivanja. Gedafi je namreč še pred dnevi zagrozil z vojaškimi ukrepi, če bi kako ameriško letalo ali ameriška ladja prekršila »črto smrti«, kot je polkovnik označil 38. vzporednik ob skrajnih točkah zaliva Sirte na severu. Kaj se je v resnici zgodilo v ponedeljek, 24. t. m., še ni natančno znano. Vsekakor drži, da so ameriška letala prekršila že omenjeni vzporednik in da je Libija izstrelila nekaj raket. Temu je takoj sledilo bombardiranje libijskega raketnega oporišča na kopnem in potopitev nekaj libijskih vojnih ladij ali čolnov. Nastal je torej incident, ki ga je marsikdo predvideval, kakor hitro je ameriško obrambno ministrstvo napovedalo nove vojaške vaje pred libijsko obalo in pri tem poudarilo, da bo ameriško vojno ladje in letalstvo spoštovalo teritorialne vode, kot jih predvidevajo mednarodne konvencije, se pravi območje, ki sega 12 kilometrov od obale. To pa je bil jasen namig, da se ameriške sile kratkoma »požvižgajo« na Gedafijevo »črto smrti«.

Zakaj in čemu se je ameriška vlada odločila dregniti v pravo »sršenje gnezdo«?

Na to vprašanje je težko danes z gotovostjo odgovoriti. Reagan verjetno želi

poravnati račune z Gedafijem, ki ga smatra za glavnega podpornika mednarodnega terorizma. Gedafi je poleg tega po mnenju ameriške vlade eden glavnih krivcev za stanje na Bližnjem vzhodu, ker hujska arabski svet na nekakšno »sveto vojno« proti Izraelu in v tej zvezi redno onemogoča vsakršno mirovno pobudo zmernih arabskih držav, kot sta na primer Egipt in Jordanija.

Kako bo na dogajanje v Sredozemlju reagirala Sovjetska zveza? To je glavno vprašanje, ki si ga te dni postavljajo številni časnikarji in opazovalci.

—o—

Kristusova žrtev...

■ nadaljevanje s 1. strani

izročilo lepo ponazorilo v zaporedju liturgičnih praznikov, saj »štiridesetdnevju« postnega časa, ki je simbol bridkosti in bojev sedanjega življenja, sledi »petdesetdnevje«, ki je čas vstajenjske ali poveljčanske plati velikonočne skrivnosti odrešenja. Če bi izhajali iz človekove duhovnosti, pa bi ob vsem tem morali podčrtati predvsem njegovo trajno željo po uresničitvi notranjega miru, zato ni slučaj, da so bile prve besede, ki jih je izrekel Kristus, ko se je prvič po vstajenju prikazal apostolom, prav te: »Mir vam bodi!«

Zaključek vseh teh razmišljanj je, da krščanstvo predpostavlja notranje mirnega in vedno bolj dozorelega človeka, ki je voljan sprejemati, a tudi dajati, in pomeni v tem nenehen izziv sodobni civilizaciji, ki preveč gradi na površnih načelih zunanje uspešnosti, egoizma in nespoštovanja človekovega dostojanstva oz. življenja nasploh. Zato je Kristusov vzklik »Mir vam bodi!« tudi danes, ko nam vsepovsod primanjkuje optimizma in življenjske volje, prav tako potreben in aktualen.

Drago Štoka - predsednik deželne komisije za kulturo in šolstvo

Deželno vodstvo Slovenske skupnosti je objavilo poročilo, v katerem izraža zadovoljstvo, da je njen predstavnik dr. Drago Štoka postal predsednik tretje stalne deželne komisije za kulturo in šolstvo. Deželno vodstvo Slovenske skupnosti se zahvaljuje svojemu deželnemu svetovalcu za delo, ki ga je opravil najprej v komisiji za promet in turizem, nato pa v komisiji za probleme osimskih sporazumov ter mu želi veliko uspeha pri vodstvu nove komisije za kulturo in šolstvo.

Novo predsedništvo je v tem trenutku za Slovensko skupnost izredno važno — nadaljuje poročilo — saj je povezano s problemi, ki gredo od kulturnih društev do Slovenskega stalnega gledališča ter obnove šolskih struktur, med katere spada tudi novi sedež slovenskega šolskega centra v Gorici. Deželno vodstvo Slovenske skupnosti izraža posebno zadovoljstvo, ker

je njen predstavnik dosegel lepe uspehe v deželni zbornici v kočljivem obdobju posimskih sporazumov. Ves ta čas se je v okviru pristojne komisije tudi zavzemal za celovito zaščito Slovencev v Italiji. Deželna zbornica je naredila, kar je bilo v njeni pristojnosti — poudarja poročilo — zaradi česar obstaja upravičena zahteva, da se za zadevo končno prične zanimati.

Deželno vodstvo Slovenske skupnosti prav tako izraža zadovoljstvo, ker je bilo v okviru posebne komisije za Osimo nakazanih veliko finančnih sredstev, kar bo služilo tudi za boljše povezavo s Slovenijo in Avstrijo. Slovenska skupnost je prepričana, da bo v okviru stalne komisije za kulturo in šolstvo njen glas vse bolj vpliven in odločujoč, kar naj koristi splošnemu kulturnemu in šolskemu napredku našega slovenskega prebivalstva v Furlaniji-Juljski krajini.

12. aprila 1986 kongres Slovenske skupnosti na Tržaškem

Po goriški se tudi tržaška Slovenska skupnost zbira na kongresih. V teh tednih se po posameznih občinah in rajonih vrstijo sekcijski kongresi, osrednji kongres na Tržaškem pa bo 12. aprila. Kongresno obdobje Slovenske skupnosti se bo končalo 3. maja, ko bo v Gorici zasedal njen deželni kongres.

Na različnih ravneh se torej vrstijo obračuni opravljenega dela in se začrtujejo smernice, ki naj bi stranko vodile v bodoče. Splošni okvir, v katerem se to godi, ni ohrabljujoč, saj ostaja pravni položaj celotne naše narodne skupnosti še vedno nejasen in ni na obzorju nobenega znaka, ki bi z gotovostjo ali vsaj z zanesljivo verjetnostjo kazal, da bo zakon o globalni zaščiti Slovencev v Italiji v doglednem času sprejet. Tudi sicer ni politični položaj kaj prida naklonjen naši narodni skupnosti, saj ni mogoče beležiti pomembnih premikov na boljše pri večini dejavnikov, ki odločilno vplivajo na obstoj in razvoj Slovencev v Italiji. Spomnimo naj le na krizo, ki jo preživlja Jugoslavija, na razna odstopanja italijanskih vsedržavnih strank glede slovenske problematike itd.

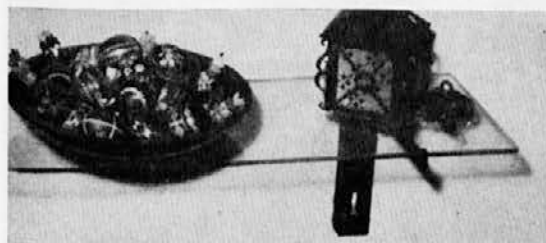
Kaj pa mi sami? Kako je s političnim nastopanjem Slovencev v Italiji, ki bi vse-

Prihodnja številka Novega lista bo izšla v četrtek, 10. aprila.

Uredništvo in uprava

kakor moral biti osrednji dejavnik, na katerega računati? Štiri oziroma tri desetletja dokaj skromnih uspehov bi zahtevala, da bi to vprašanje temeljiteje premislili. Gre za desetletja, v katerih je naša narodna skupnost iskala rešitve večinoma v neposrednem vključevanju v levičarske vsedržavne stranke. Prav bi bilo, da bi Slovenska skupnost kot nosilka politične alternative kritično ocenila sedanje stanje in odločneje opozorila celotno slovensko javnost na možnost, ki jo sama predstavlja.

Toda pomudimo se nekoliko podrobneje pri vprašanjih, ki so trenutno najbolj v ospredju, se pravi pri tržaških političnih razmerah in vlogi, ki jo je Slovenska skupnost v njih odigrala po zadnjem pokrajinskem kongresu decembra 1982. Njena najpomembnejša politična poteza je v tem času bil vstop v strankarsko zavezništvo, ki upravlja tržaško občino in pokrajino in ki ga poleg nje sestavljajo stranke vladne večine, razen socialistične, ter Lista za Trst. Potezi je botrovala »realpolitična« misel,

da se je treba sprijazniti s takšno tržaško politično resničnostjo, kakršna pač je, in da jo je treba poskušati spremeniti »od znotraj«. Misel je lahko v svoji načelni abstraktnosti sprejemljiva, vendar je veliko vprašanje, ali je mogoče to oceno ponoviti po konkretnih političnih dejstvih, ki so se iz nje porodila. Če izvzamemo nekatere sicer pomembne pobude, ki jih je predstavnik Slovenske skupnosti znal uresničiti kot pokrajinski odbornik, so neposredni sadovi tiste politične odločitve sila skromni in povrhu v glavnem piškavi. Ni mogoče reči, da bi Slovenski skupnosti uspelo pripraviti svoje upravne zaveznike do večje naklonjenosti do slovenske narodne skupnosti, saj je pri njih prišlo celo do nekaterih premikov v nasprotno smer. To negativno oceno potrjuje nadalje dejstvo, da je bila poteza izpeljana ob zaslombi dvomljive večine v sami stranki in da prav gotovo ni Slovenska skupnost z njo pridobila večje podpore volilcev.

Drug pomemben politični dogodek, o katerem se bo moral izreči tržaški pokrajinski kongres Slovenske skupnosti, ni še star pol leta, prizorišče pa mu je bila devinsko-nabrežinska občina. Tudi tu se je Slovenska skupnost odločila za zavezništvo z vladnimi strankami, a vključno s socialistično in brez Liste za Trst, potem ko je sodelovala v levi upravi. Tudi ta poteza je zakonita hči političnega realizma, vendar bi si upali trditi, da je bil način, kako je bila izvršena, bistveno drugačen in učinkovitejši. V tem primeru lahko govorimo o resničnih pridobitvah za slovensko narodno skupnost in seveda tudi za Slovensko skupnost.

Druge občine na Tržaškem niso doživele podobnih političnih potresov, vendar to ne pomeni, da se Slovenski skupnosti v njih ne zastavljajo pomembna in pereča vprašanja. Tako smo bili v dolinski občini priča poskusu, da bi Slovenska skupnost vstopila v večino; v zgoniški občini se že dalj časa pojavlja nevarnost, da bi Slovenska skupnost na volitvah izpadla iz občinskega sveta, a tudi stanje v repentabrski

Pomlad na Krasu

(foto M. Magajna)

in miljski občini narekuje, da se preverijo možnosti njene učinkovitejše prisotnosti.

Vprašanje političnih zavezništev seveda ni edino, ki bo zaposlovalo tržaški kongres Slovenske skupnosti. Na njem je pričakovati odkrito besedo o slovenskem gospodarstvu in sploh o tržaških gospodarskih razmerah, o slovenski kulturi in sploh o tržaških kulturnih razmerah itd. V tem predkongresnem paberkovanju pa bi želeli opozoriti še na neko drugo pomembno zadevo, in sicer na vprašanje ljudi, ki bodo prevzeli vodilna mesta v stranki, oziroma jo bodo v bodoče predstavljali v javnosti. V preteklosti Slovenska skupnost ni imela pri tem vedno srečne roke in to tudi drago plačuje, saj je spričo njenega obsega vsako odgovornejše mesto velikega pomena. V tej zvezi pa ne gre spregledati razveseljivega dejstva, da se je v zadnjih letih zbralo v mladinski organizaciji Slovenske skupnosti precejšnje število mladih, ki kažejo veselje in smisel za politično delo. Njihov doprinos bi lahko bil že na tem kongresu velik.

Upor na Siciliji in zagonetna smrt

Upor na Siciliji in zagonetna smrt bivšega bančnika Sindone sta še vedno v središču pozornosti italijanske javnosti. Zaradi obeh dogodkov je v političnem življenju stopilo v ozadje vprašanje preverjanja med strankami vladne in parlamentarne večine.

Na Siciliji so na čelu upora tamkajšnji župani ne glede na strankarsko pripadnost. Zaradi njihovega zadržanja so nastale množične protestne manifestacije proti zakonu o davčnem odpustu za črne gradnje. Prišlo je do hudih incidentov, saj so nekaj dni bile prekinjene cestne in železniške povezave med glavnimi središči na otoku. Policija in orožniki niso nastopili s tako odločnostjo, kot bi zahteval nastali položaj. V resnici je na zatožni klopi celotni italijanski politični sloj, ker je odobril zakon, ki se v mnogih predelih države —

dejansko na celotnem Jugu — sploh ne more izvajati. Kako je mogoče, da so politiki odobrili zakon, ki za izvajanje predpostavlja obstoj urbanistično povsem urejenih občin? Dejstvo pa je, da na Jugu velika večina občin sploh nima urbanističnih načrtov. Ali niso tega vedeli poslanci in senatorji? Kaj pa avtonomna dežela s posebnim statutom Sicilija?

Tudi Michele Sindona je bil doma s Sicilije, kar se mu je poznalo tako v obdobju, ko je kot finančnik naravnost blestel, kot v letih, ko je njegova zvezda padla v zaton. Dejstvo je, da imamo v Italiji široke predele, kjer država dejansko nima oblasti, ker jo široke ljudske množice smatrajo za nekaj tujega. To je po našem globlji vzrok za zadnji upor na Siciliji in v taki luči je treba tudi gledati na smrt bivšega bančnika v zaporu pri Vogheri.

Italijansko-jugoslovanski seminar

V kongresni dvorani na tržaškem velesejmu je bil v petek, 21. t.m., seminar o najnovejši jugoslovanski gospodarski zakonodaji. Gospodarski paket obsega okrog 80 zakonov in podzakonov, vendar so bili na delovnem sporedu seminarja samo trije temeljni zakoni, ki zanimajo najbolj tuje operaterje. To so: devizni zakon, zunanjetrgovinski zakon ter zakon o kreditnih odnosih s tujino.

Zborovalce sta pozdravila predsednik tržaške delegacije italijansko-jugoslovanske Trgovinske zbornice Petrucco ter predsednik italijansko-jugoslovanske Trgovinske zbornice v Milanu Romoli. Slednji je opozoril, da zaradi sedanjega gospodarskega stanja v Jugoslaviji pada italijansko-jugoslovanska trgovina tako meddržav-

na kot obmejna. Dejal je, da je v Italiji zdaj ugoden položaj za povečanje trgovine zaradi padca dolarja in pocenitve petroleja. Ta ugodni položaj morajo operaterji izkoristiti.

Temeljni poročili o jugoslovanskem gospodarskem paketu sta podala predstavnik Zvezne gospodarske zbornice Jugoslavije Filipović ter predstavnik Gospodarske zbornice Slovenije Mrak. Filipović je govoril o že omenjenih treh zakonih, Mrak pa je povedal, kaj določata devizni in zunanjetrgovinski zakon glede obmejne trgovine.

Italijansko-jugoslovanska trgovina — je spomnil Filipović — je lani dosegla dve milijardi 5 milijonov dolarjev. Jugoslavija je pokrila z izvozom 95 odstotkov uvoza. V prvih dveh mesecih letos so izmenjave dosegle 256 milijonov dolarjev in sicer je jugoslovanski izvoz znašal 125 milijonov dolarjev, uvoz pa 131 milijonov.

Filipović je zatrdil, da so novi jugoslovanski predpisi prehodnega značaja, dokler ne pride do konvertibilnosti dinarja. Zaradi devizne krize in visokih dolgov Jugoslavije so novi devizni predpisi omejitvenega značaja ter mora potrošnja deviz ostati predvsem v mejah planirane plačilne bilance s tujino.

Po novem podjetju v Jugoslaviji ne morejo več imeti deviznih računov. Uvoz in plačila — kot rečeno — potekajo v skladu s planom plačilne bilance. V boljšem položaju so podjetja, ki stalno več izvažajo kot uvažajo. Banke morajo inkasirane devize v dveh dneh postaviti na devizni trg.

Pri razdeljevanju deviz je naslednja prednostna lestvica: najprej grede devize v sklad za odplačevanje dolgov v tujini. Sledijo izvozniki, ki imajo stalno večji izvoz kot uvoz, kot smo omenili. Na tretjem mestu so potrebe države, na četrtem mestu uvoz energije in na zadnjem mestu prednostne lestvice pa potrošne dobrine, to je potrebe prebivalstva.

Mrak je povedal, da v obmejni trgovini sodeluje 47 podjetij, ki morajo glede tega skleniti samoupravni sporazum, sicer se vmeša v zadevo sekretariat za zunanjo trgovino. Samoupravni sporazum so za letos podpisali 24. januarja v Kopru.

Sporazum mora upoštevati zlasti dva nova predpisa. Po členu 135 deviznega zakona za obmejno trgovino veljajo enaki blagovni režimi kot za meddržavno. Nadalje gospodarska resolucija za letos določa, da sme obmejna trgovina znašati samo 20 odstotkov meddržavne trgovine, medtem ko je v preteklosti dosegla 30 odstotkov. Računajo, da bo obmejna trgovina letos znašala 384 milijard lir v vsako smer ter bo na posamezno podjetje odpadlo dve milijardi in pol lir.

Po referatih se je razvila diskusija, v kateri so gospodarski operaterji iz raznih delov Italije zastavljali jugoslovanski delegaciji številna vprašanja. Do izraza je v določeni meri prišlo nezaupanje, kako bodo jugoslovanska podjetja zaradi sedanje devizne krize v Jugoslaviji plačevala obveznosti v tujini.

—o—

V četrtek, 20. t.m., so v Devinu pokopali princa Rajmunda Della Torre e Tasso, ki je umrl v svojem gradu v 79. letu starosti. Pogrebne svečanosti je vodil devinski dekan msgr. Ivan Kretič, ki se je v cerkvi poslovil od pokojnika v italijanščini in slovenščini. Sodeloval je zbor »Fantje izpod Grmade« s petjem v latinščini, slovenščini in nemščini. V cerkvi je pri petju sodeloval tudi dekliški zbor Devin. Pred grobnico v gradu je v obeh deželnih jezikih spregovoril devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar.

NOVA ZDRAVNICA

Pred dnevi je na tržaški univerzi z odliko diplomirala iz medicine Irena Tavčar iz Devina. Novi zdravnici, ki je tudi priznana slovenska zamejska atletinja in vneta kulturna delavka, za uspeh iskreno čestitajo prijatelji in prijateljice, znanci in znanke ter ji želijo mnogo nadaljnjih uspehov v poklicu. Cestitkam in voščilom se pridružuje Novi list.

Vhod v devinski grad

(foto M. Magajna)

Sekcije Ssk obsojajo predlog deželnega volilnega zakona PSI

Člani in drugi volivci Slovenske skupnosti s področja Vzhodnega Krasa, zbrani na sekcijem kongresu 21. marca 1986 v Prosvetnem domu na Opčinah, so razpravljali o programskih in organizacijskih osnovah stranke, o specifičnih krajevnih problemih in splošnem položaju Slovencev v zamejstvu na osnovi poročila sekcijskega tajnika Borisa Artača in posega pokrajinskega tajnika dr. Hareja.

Se posebej je bil govor o delovanju krajevne konzulte, o trenutnem zastoju načrtov PEEP, o pokopališču na Opčinah, o jedrskem pospeševalniku na Padričah, o kriterijih za apliciranje davka TASC0, o načrtovani termoelektrarni s posledicami na kraško področje zaradi napeljave daljnovodov od elektrarne do Padrič in verjetno čez ves Kras do Trziča.

Končno so prisotni odločno obsodili

predlog novega volilnega zakona PSI za deželne volitve, po katerem bi izpadle iz deželnega sveta vse tiste politične skupine, ki ne bi dosegle 4 odstotkov glasov vsaj v enem okrožju. Po tem osnutku bi med drugimi gotovo izpadla Slovenska skupnost, ker na osnovi dosedanjih rezultatov ne bi mogla več izvoliti svojega deželnega svetovca. Zato so zborovalci menili, da je gornji predlog PSI naperjen ne samo proti demokratičnemu uveljavljanju pluralizma, temveč tudi proti zaščiti slovenske manjšine na področju samostojnega političnega nastopanja, ki je za vsako manjšinsko skupnost bistvenega pomena.

Nasprotovanje omenjenemu osnutku deželnega volilnega zakona PSI sta izrazili tudi sekciji Škedenj - Sv. Ana - Kolonkavec - Repentabor in Rojan - Greta - Barokvlje.

Uspeh razstave ob dvatisočletnici nabrežinskih kamnolomov

Razstava ob dvatisočletnici nabrežinskih kamnolomov, ki jo je na pobudo uprave devinsko-nabrežinske občine organiziralo Kulturno društvo »Igo Gruden« iz Nabrežine v sodelovanju s Trgovinsko zbornico iz Trsta, doživlja velik uspeh. Razstavne prostore v Nabrežini je doslej obiskalo več tisoč ljudi, predvsem učencev in dijakov iz najrazličnejših šol na Tržaškem, Goriškem in tudi iz Slovenije. Zato je občinska uprava sklenila, naj se razstava podaljša do velikonočnega ponedeljka, ko bo med drugim priložnost za nov vodeni ogled Rimskega kamnoloma.

Razstava, ki si jo obiskovalci lahko ogledajo v štirih razstavnih prostorih (dvorana KD »Igo Gruden«, župnijska dvorana, Ušajeva domačija in občinska čitalnica v Nabrežini), ni namenjena samo opisu zgodovine kamnolomov oziroma opisu uporabe kraškega kamna skozi stoletja. Med ogledom fotografij stavb in spomenikov ter najrazličnejših dokumentov je npr. možno vsaj bežno spoznati zgodovino tega dela tržaškega Krasa. Še posebno so zanimivi razstavljeni dokumenti iz 16., 17., 18. in tudi iz 19. stoletja, ki so pisani v štirih jezikih (v latinščini, nemščini, italijanščini in slovenščini) in ki prav zato zgovorno dokazujejo, kateri vplivi so se že od nekoč srečevali na tem področju. Imena vasi in ledinska imena na tem področju pa kažejo, kdo je stalno tod prebival in še prebiva.

Lomljenje kamna je bilo v Nabrežini in okolici že od nekdanj ena glavnih dejavnosti. To dokazujejo ostanki rimskih poslopij v Ogleju, Trstu in Čedadu, nekatere zgodnjerednjeveške cerkve in izdelki na Tržaškem in celo v Benetkah, letnice vklesane na kolonah, prekladah in vodnjakih starih kraških domačij in seveda stavbe, ki so jih zlasti v prejšnjem in v tem stoletju postavili v Trstu, na Dunaju, v Budimpešti, Pragi, Gradcu, Milanu, Kairu, Aleksandriji in celo v Atlanti (ZDA) ter drugod po svetu. Tako so preko trdega kraškega kamna in napornega dela tukajšnjih kamnarjev postali Nabrežina in kraji v njeni okolici znani daleč po svetu.

Dvatisočletna uporaba nabrežinskega in kraškega kamna, in to tudi v medseboj tako oddaljenih krajih, pa je najboljši pokazatelj njegove visoke kakovosti in zlahkosti. Eden od namenov razstave in z njo povezanih manifestacij je tudi ta, da se primerno poudarijo te njegove vrline. Tako naj bi tudi vzpodbudili ponovno uporabo nabrežinskega in kraškega kamna v gradbeništvu, saj je zadnja leta iz več razlogov povpraševanje po njem precej manjše kot še pred dobrim desetletjem.

—o—

DAROVI IN PRISPEVKI

Gospa Nada in Vera Černe darujeta v tiskovni sklad Novega lista 92.000 lir v spomin na 11-letnico smrti brata Dušana.

Deželna konferenca o prevozih

Na Pomorski postaji v Trstu se je v četrtek pričela dvodnevna deželna konferenca o prevozih. Navzoč je bil tudi minister za prevoze Signorile. Proučevali so integrirani deželni načrt za prevoze v Furlaniji - Julijski krajini v perspektivi leta dva tisoč.

Najprej so zborovalce pozdravili župan Richetti, predsednik pristanišča Zanetti, predsednik deželne zveze Trgovinskih zbornic Bravo ter predsednik deželnega odbora Biasutti.

Temeljno poročilo je podal deželni odbornik za prevoze Di Benedetto. Za njim je obrazložil prevozno politiko Evropske gospodarske skupnosti evropski poslanec Rossetti. Nato je imel besedo načelnik tehničnega tajništva za splošni vsedravninski načrt o prevozih Incalza. Govoril je še predsednik državnih železnic Ligato in končno je bil na vrsti pričakovani govor samega ministra Signorileja.

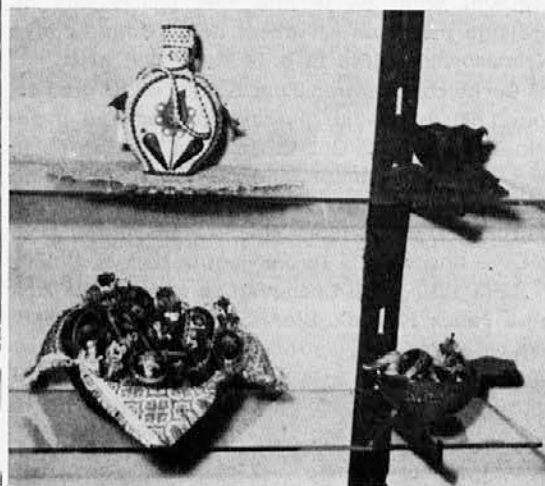
Minister je najprej razložil sistem programiranja, katerega so uvedli v Italiji tudi na področju prevozov. Vlada je odobrila okvirni zakon za prevoze in za izvajanje načrta bo skrbel poseben ministrski odbor. Po razlaganju vsedravninskega načrta za prevoze je minister odgovarjal na razna vprašanja in tudi kritike, katere so izrekli prejšnji govorniki. Zlasti odbornik Di Benedetto je opozoril, da ima Furlanija - Julijska krajina mednarodno poslanstvo ter kot tranzitno področje predstavlja veliko važnost za prevozni sektor.

Razni govorniki so kritizirali, da vsedravninski načrt ne upošteva dovolj mednarodne vloge naše dežele ter sploh ne omenja jadranske vodne poti. Prav tako ni upoštevano dejstvo, da je Furlanija - Julijska krajina nekaka sredina nove skupnosti dežel Alpe-Adria, v kateri sodelujejo poleg naše dežele Beneška, Lombardija, Triden-

tinska - Južna Tirolska, Slovenija in Hrvatska, za Avstrijo Koroška, Štajerska, Gornja Avstrija in Salzburgsko ter za Nemčijo Bavarska. Minister je odvrnil, da je konferenca o prevozih v naši deželi prva te vrste, katero je potrdila vlada. Zaradi tega naj da konferenca nasvete za konkretne projekte. Predsednik deželnega odbora Biasutti je pripomnil, da bodo za ta namen takoj sestavili operativno skupino.

Signorile je dal razumeti, da slabo kaže zaradi avstrijskega stališča, zlasti Tirolske, glede gradnje predora pod Monte Croce Carnico. Pač pa imata v državnih načrtih prednost Tabelaška železnica in avtomobilska cesta Videm - Trbiž. Tabelaški železnici bodo dodali še en tir zaradi velikega prometa po tej prometni žili.

Signorile je napovedal, da bo menda že prihodnji teden odpotoval v Egipt ter bo tamkajšnji vladi predlagal podvojitve Sueškega prekopa. To bi močno koristilo Trstu in vsemu Sredozemlju za gospodarske stike z Daljnim Vzhodom, kjer se v nekaterih državah gospodarstvo naglo razvija.

Kongres mestne sekcije Ssk v Trstu

V soboto je bil na strankinem sedežu v Trstu kongres mestne sekcije Slovenske skupnosti v Trstu. Dosedanji sekcijski tajnik dr. Marko Udovič je poročal o opravljenem delu in poudaril nujnost pomladitve sekcijskega vodstva ter požitve dela na področju, kjer ima stranka kakih 1.300 zvestih volivcev.

Pokrajinski tajnik Ssk dr. Zorko Harej je poročal o pripravah na pokrajinski kongres in o sedanjem zapletenem upravnem položaju na Tržaškem.

V razgovoru je prišla na dan odločna obsodba načrtov, ki jih gojijo socialistični in nekateri drugi predstavniki, da bi spremenili deželni volivni zakon in tako naravnost izključili edino slovensko stranko od izvolitve deželnega svetovalca, ki ga ima Ssk vse od ustanovitve dežele Furlanije - Julijske krajine.

Udeleženci so obravnavali tudi nekatere krajevne probleme in pa predloge za prihodnje nastopanje mestne sekcije v korist slovenskega prebivalstva v mestnem središču.

Ob koncu je sekcijski kongres izvolil 13 delegatov za pokrajinski kongres, ki bo

12. aprila, in pa člane novega sekcijskega odbora. Vanj je stopilo več mladih. Na prvi seji odbora bodo obnovili ožje vodstvo in začrtali delovni spored.

—o—

NAGRADA IZ ČERNETOVEGA SKLADA »MLADIKI«

V Peterlinovi dvorani v Trstu so v ponedeljek, 24. t. m. podelili nagrado iz Černetovega sklada reviji Mladika, ki je prav s tem letnikom stopila v 30-letnico rednega izhajanja. Uvodoma je spregovoril v imenu odbora, ki upravlja Černetov sklad, Saša Martelanc, Marjan Kravos pa je prebral utemeljitev.

Dr. Egidij Vršaj je izročil nagrado uredniku Mladike Mariju Maverju, čestital za 30-letno opravljeno delo in za bodoče zaželel Mladiki čim več bralcev. Prof. Martin Jevnikar je nato orisal 30-letno zgodovino revije in pri tem spomnil, da je Mladika edina zamejska revija, ki redno izhaja. Sergij Pahor pa je ob koncu večera spomnil na likovnike, ki so oskrbeli vsako leto novo naslovno stran revije.

Znamenje trpljenja na Mirenskem Gradu

Popotniki, ki se peljejo po pokrajinski cesti iz Gorice proti Trstu ali obratno, v bližini Rupe oziroma Mirna postanejo gotovo pozorni na veliko cerkev s samostanom, ki leži na prijaznem gričku južno od Mirna, ob robu kraške planote. Malokdo pa se zaveda, da je na tem mestu stalo svetišče že zelo zgodaj, sedanja cerkev pa je četrta po vrsti. Zgodovinski viri poročajo o Marijini cerkvi na Gradu že leta 1488, mirenski župnik Ivan Marušič pa je v času od 1753 do 1756 sezidal novo cerkev. Naslednjega leta so bile zgrajene Svete stopnice (Svete štenge), kot spomin na stopnice, po katerih je hodil Jezus med svojim trpljenjem v Jeruzalemu. Župnik Marušič je postavil tudi nov križev pot, njegovo zadnjo postajo je pomenil oltar svetih stopnic. Leta 1757 jih je blagoslovil prvi goriški nadškof Karel Mihael Attems.

Isti župnik je to leto dal postaviti tudi tako imenovano Kalvarijo. Sestavljali so jo tri veliki kamniti križi na širokem podstavku, pod njimi pa so bili postavljeni kipi Jezusove matere Marije, evangelista Janeza in Marije Magdalene. Leta 1901 je mirenski župnik Gotard Pavletič predstavil Kalvarijo bolj na sredino griča, po prvi svetovni vojni pa je bila spet postavljena na prejšnje mesto na severnem delu Gradu, a brez Kristusovega telesa in brez kipov pod križi.

Cerkvico na Mirenskem Gradu so že pred letom 1700 oskrbovali puščavniki, verjetno avguštinski redovniki. Goriški nadškof Attems pa je leta 1765 s posebnim odlokom ustanovil stalno službo duhovnika na Gradu, saj mirenski župnik Marušič zaradi velikega števila romarjev ni zmožgel več upravljanja te božjepotne cerkve.

Leta 1850 je bil imenovan za mirenskega župnika Janez Krstnik Elersič, vnet Marijin častilec. Odlikoval se je po mnogih gradbenih podvigih v tej župniji, že leta 1857 pa je organiziral izgradnjo nove vozne poti na Mirenski Grad in postavitev novih kapelic Križevega pota ob njej. Blagoslovil jih je goriški prošt Avguštin Codelli. Župnik Elersič pa je mislil tudi že vnaprej, saj

IX. postaja Križevega pota ob cesti na Mirenski Grad, delo slikarja Lojzeta Čemažarja (1985)

si je zadal nalogo, da na tem griču zgradi novo, večjo cerkev, ki bo zadostovala za potrebe številnih romarjev. Temeljni kamen je bil postavljen leta 1862, omenjeni mirenski župnik pa je še doživel, da je bila pokrita in je v njej lahko maševal, vendar je bila posvečena šele deset let po njegovi smrti, leta 1886. Glavni oltar je v skladu z Eleršičevo željo bil posvečen Žalostni Materi božji (Mariji sedmih žalosti). Cerkev je tako kot današnja bila triladijska in po velikosti peta v goriški nadškofiji. Prvotno so namerali v njej postaviti sedem oltarjev v spomin na sedem Marijinih žalosti. Veliki oltar in kip Žalostne Matere božje je izdelal iz carrarskega marmorja mojster Konstantin Novelli iz Gradišča ob Soči.

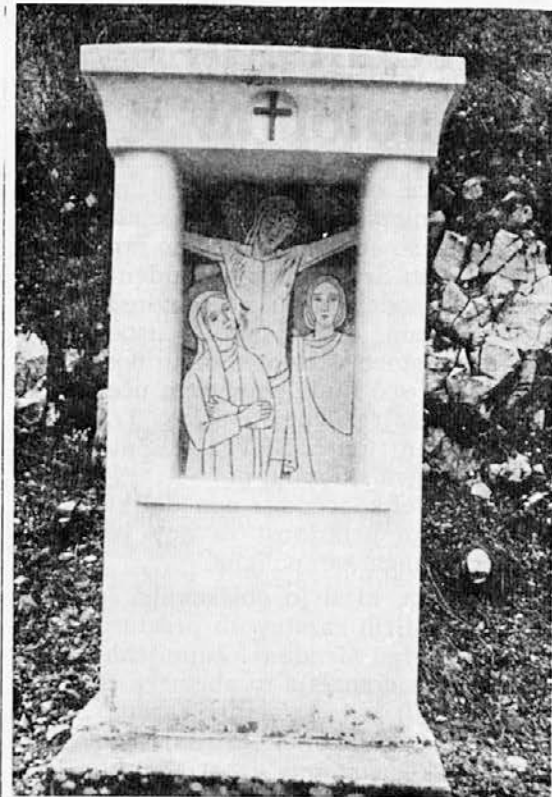
Leta 1913 so se na Mirenski Grad naselili lazaristi, ki so začeli tudi z gradnjo novega samostana. Dokončan in blagoslovljen je bil že naslednje leto, poleg bivališča misijonarjem pa je služil tudi kot dom duhovnih vaj. Žal pa se je to pomembno slovensko versko središče že kmalu znašlo sredi vojne vihre, saj je Italija o Binkoštih leta 1915 napovedala vojno Avstroogrski. Srditi dveletni boji, zlasti pa topovska obstreljevanja, so povzročili, da so vse stavbe na Gradu s cerkvijo vred bile uničene.

Misijonarji so se preselili v kaplanijo na Gradu leta 1921, tri leta kasneje pa se je pričela dolgotrajna obnova cerkve in samostana. Lazaristi so pritegnili k sodelovanju tudi slovenskega arhitekta Ivana Vurnika, ki je izdelal načrt za nove postaje Križevega pota, Kalvarijo, Svete stopnice in glavni oltar v cerkvi. Stare postaje so bile namreč porušene, deloma se je ohranila le ena, ki bo letos obnovljena in bo v niši dobila fresko sv. Cirila in Metoda.

Med zadnjo vojno je Mirenski Grad doživel novo Kalvarijo. Cerkev je bila opustošena, samostan, kaplanija in Svete stopnice pa pogorjeni. K obnovi cerkve so misijonarji pritegnili Toneta Kralja, ki je leta 1956 izdelal nov kip Žalostne Matere božje, v času od 1957 do 1958 nov Križev pot, nad stebri v glavni ladji je narisal velike risbe s prizori iz rožnega venca, na pročelju pa je po njegovem načrtu bil izdelan mozaik Žalostne Matere božje. Leta 1966 je naslikal zelo ekspresivno podobo trpečega in zasramovanega Jezusa za Svete stopnice.

Tako smo spoznali, da romanja na Mirenski Grad že dolgo dobo potekajo v znamenju češčenja Žalostne Matere božje, ki pa v Evropi ni nastalo šele v zahodnjaški čustvenosti srednjega veka, kot bi kdo zmotno mislil, ampak ima svoje korenine v prvih časih krščanstva, na Vzhodu že v 4. stoletju, na Zahodu pa vsaj od 9. stoletja dalje. V 13. stoletju je nastala priljubljena pesem »Stabat Mater« (Mati žalostna je stala), ki jo večinoma pripisujejo Jacoponu da Todi (u. 1306). Od 13. stoletja dalje so znani oltarji, posvečeni Marijinim sedmerim žalostim, od 15. stoletja dalje pa so posamezni redovi in bratovščine obhajali praznik Žalostne Matere božje, kar med drugimi izpričuje tudi poseben mašni obrazec. Od Pija X. dalje je god Žalostne Matere božje postavljen na 15. september.

Ko so se na Mirenskem Gradu odločili, da ponovno poslikajo postaje Križevega pota ob cesti na grič, so imeli pred očmi vso bogato versko dediščino pri našem narodu, zlasti pa še na tem pomenljivem romarskem kraju, kjer skoraj trideset let že stoji mogočen Kraljev Križev pot na zaključnih sten stranskih ladij cerkve. To je bilo potrebno tudi zato, ker so prejšnje slike, ki

XII. postaja Križevega pota ob cesti na Mirenski Grad; kapelica nastala po načrtu arh. Ivana Vurnika, podoba pa po zamisli slikarja Lojzeta Čemažarja (1985)

jih je pred drugo svetovno vojno izdelala Ema Galli (Gallovih), propadle, za silo postavljene cenene reprodukcije v nišah postaj pa gotovo niso bile primerne za zadostitev duhovnih potreb sodobnega vernika. Izbira je tako padla na mladega akademskega slikarja Lojzeta Čemažarja iz Ljubljane, ki se je odločil za zgrafito tehniko. Delal je v novembru lanskega leta, in to požrtvalno tudi v zelo mrzlih dneh, njegov pristop k tej hvaležni, a zahtevni snovi pa je povsem drugačen od Kraljevega v cerkvi. Živimo pač v drugačni dobi, ki se drugače odziva na skrivnosti Kristusovega trpljenja. Sam slikar je na dan blagoslovitve Križevega pota 1. decembra lani povedal, da vsaka izmed slik »prikazuje le bistvo, srčiko skrivnosti posamezne postaje, stopnje poti na Kalvarijo.« V Kraljevih podobah vsebinsko prevladuje živa pripoved, temu ustrezne so tudi barve, ki so močne, površina posamezne slike je polna dogajanja in oseb, ki so v njem dejavne. Čemažar pa se je omejil le na označitev osnovnih duhovnih razpoloženj, o katerih naj preiščuje vernik ob ogledovanju posameznih podob. Pri tem še vedno ostaja v okviru figurative, izraža pa se predvsem z risbo, modeliranje je minimalno, posamične osebe in predmeti se spreminjajo v ploskovite like. Posebej pretresljiv je prizor, ko Kristus tretjič pade pod križem, okrog njega je sama praznina, le nedolžen otrok, deklica današnjega časa, se mu približuje in začudeno opazuje njegovo trpljenje.

Naj zaključim z besedami samega slikarja Lojzeta Čemažarja, ki je ustvarjanje tega umetniškega dela, ki hkrati pomeni važno kulturno obogatitev Mirenskega Gradu, takole doživljal: »Slikar, ki slika Križev pot, se dolgo vživlja vanj in z njim živi. Slikanje poti Jezusovega trpljenja je zanj lepo obdobje, ki ga bogati in skrivnostno povezuje z Bogom in ljudmi. Naj bi to spremljalo vsakega, ki se bo ustavljal pred pomniki božje dobrote!«

M. V.

Kaj in kje študirajo koroški Slovenci

Zadnja številka revije Mladje, ki izhaja v Celovcu, objavlja med drugim prispevek Franca Merkača z naslovom »Nekaj empiričnih podatkov o slovenskih študentih in študentkah«. Gre za raziskavo, ki jo je naredil avtor na pobudo Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu in se tiče slovenskih koroških akademskih študentov. Raziskava je zajela zimski semester 1985-1986 in je ugotovila, da se slovenski študentje na Koroškem odločajo najbolj pogosto za študijske smeri filozofskih in naravoslovnih ved. V te študijske smeri je vpisanih 39,7 odstotka študentov. Statistika upošteva skupno 259 slovenskih študentov in študentk, od teh je 156 moških in 103 ženske.

V pravne, socialne in gospodarske vede je vpisanih 57 študentov — 44 moških in 13 žensk. Na medicini je vpisanih 41 študentov — 26 moških in 15 žensk. Na tehniki je 21 študentov — 18 moških in tri ženske. Agronske in gozdarske vede študira 9 Slovencev s Koroškega — sedem moških in dve ženske. En sam študent se je posvetil študiju umetnostne smeri, 22 študentov pa je vpisanih na teologijo — 18 moških in 4 ženske.

Zanimivo je, piše Franc Merkač, da ima vsaka študijska smer takorekoč svoje študijsko mesto. Medicino študirajo v prvi vrsti na Dunaju, pravo na Dunaju in v Gradcu, ekonomijo na Dunaju, slavistiko v Celovcu, teologijo v Salzburgu.

Najbolj privlačno študijsko mesto je vsekakor Dunaj, nadaljuje avtor, saj v tem mestu študira 133 slovenskih študentov, se pravi več kot polovica vseh akademikov s Koroškega. Na drugem in tretjem mestu sta Celovec in Gradec z enakim številom slovenskih študentov, to je 49 v vsakem mestu, na četrtem mestu je Salzburg z 21 slovenskimi študenti. Šest odstotkov slovenskih študentov s Koroškega pa študira v drugih mestih, kot so Linz, Innsbruck, Ljubljana itd.

SKRIVNOST JEZUSOVEGA VSTAJENJA

Nedvomno je največji izmed vseh čudežev, ki so povezani s Kristusovim imenom, ravno čudež njegovega vstajenja, ko je »tretji dan od mrtvih vstal«, kot pravi evangelijsko izročilo.

Ceprav je bistvo vere prav v *verovanju* v nekaj, kar je nemogoče razumeti in smiselno pojasniti, to še ne pomeni, da smiselne razlage za to, kar je »predmet« ali vsebina vere in verovanja, sploh ni. Vera je pravzaprav verovanje, da smiselna razlaga za verske resnice obstaja, le da je človek ne pozna, četudi jo sluti.

Povedano nakazuje, da razmišljanje o verskih načelih nikakor ne more biti označeno kot »grešni« dvom ali celo kot apriorna nevernost. Vere brez dvoma sploh ni. V nekaj, kar je nedvomno, ne verjamemo, to pač *vemo*. Verujemo lahko le v nekaj, kar je z vidika običajne skušnje negotovo, dvomno.

Če izhajamo s stališča, da vsebina vere realno obstaja, le da je človekovemu razumu nedostopna, potem moramo tudi na skrivnost Jezusovega vstajenja gledati ne kot na čudež, temveč kot na realno, resnično dejstvo, ki ima neko stvarno razlago, a je mi ne poznamo. S tem ne zanikamo Jezusove božje narave, temveč to pomeni, da skušamo Jezusovo božjo naravo razumeti kot realno, resnično danost. Če namreč verujemo, da Bog obstaja, potem moramo verjeti, da *realno* obstaja v naravi, vendar na neki nam ljudem nepoznan način.

Če je z razvojem znanosti postalo kaj jasno, potem je postalo jasno to, da človek nikoli ne bo doumel vseh skrivnosti narave, kar pomeni, da tudi nikoli ne bo doumel skrivnosti božjega bivanja. Ponuja pa znanost obilico možnosti, ki dajo slutiti in dopuščajo domnevati, da nekaj takega, kot je božji obstoj, to je nekakšno prapočelo, temeljno načelo ali »duša« vesolja (mikro in makrokozmosa), zares obstaja.

Vzemimo npr. zadnji »krik« znanosti, točneje fizike, to je tako imenovano »teorijo strun«. Ta

teorija na matematično-logično skladen način združuje vsa doslej znana spoznanja o naravi snovi (materije) in sil, ki jo sestavljajo (združujejo, konstituirajo), v enoten sistem. Čeprav »teorija strun« združuje doslej znana fizikalna spoznanja o »naravi narave« v logičen sistem, je tudi fizikom nedoumljiva, kot to slednji sami priznavajo. Nerazumljiva pa jim je zato, ker iz te teorije logično sledi, da je stvarnost sestavljena iz desetih razsežnosti ali dimenzij, človek pa jih lahko dojamemo le tri, v boljšem slučaju in z uporabo znatne stopnje abstrakcije pa štiri. Človek je namreč po zaslugi Einsteinove relativnostne teorije zmožen razumeti tudi čas kot četrto dimenzijo »prostora«. Toda kako si tolmačiti ali predstavljati si še šest dodatnih dimenzij, ki jih nakazuje »teorija strun«, tega živ krst na zemlji danes niti sanja ne. Pri tem ni odveč poudariti, da je teorija strun še zelo »restriktivna«, saj nekateri, spet na podlagi matematičnih modelov, menijo, da je stvarnost sestavljena iz neskončno mnogo razsežnosti ...

Bodi kakorkoli, eno je gotovo: v poznanih in nepoznanih dimenzijah je prav gotovo »prostor« za bivanje na nešteto nam nepoznanih in tudi povsem nedoumljivih načinov. Če to ne bi bilo res, potem bi znanost pač prišla do svojega konca in bi objavila: naprej ničesar več ni!

Ne glede na nemoč človeka, da spozna naravo v celoti, pa je logično jasno, da je narava v celoti pojasnjiva. V naravi potemtakem obstaja »neskončna« množica »stvari«, ki jih človek ne pozna in jih večino nikoli ne bo poznal. Če torej postavimo domnevo, da je »ena teh stvari« Bog, potem ta domneva ni niti neznanstvena niti ni protiznanstvena — je pač teorija, nemara naj-

Bogato župnijsko glasilo »Naša beseda«

Openski Mešani pevski zbor sveti Jernej je gotovo ena najbolj delavnih zborovskih skupin na Tržaškem. Ne samo, da zelo požrtvovalno in uspešno opravlja dolžnosti cerkvenega pevskega zbora, ampak tudi skrbi za vrsto drugih pobud. Med temi bi vsekakor veljalo opozoriti javnost na list »Naša beseda«, ki je izšel v teh dneh in sta ga uredila Berta Vremec in Vinko Beličič. Namenjen je slovenskim vernikom v župniji sv. Jerneja na Opčinah, v njem pa lahko najdemo marsikaj zanimivega tudi za nedomačine.

V branje nas uvede pesem Vinka Beličiča »Velikonočni sneg«. Pesem, impresija o zadnji zimi, ki je legla »na prvi dih zeleni«.

Naslednje strani so namenjene župnikovim sporočilom in kroniki openske župnije v letu 1985. Sledijo članki, ki nas seznanjajo z bogato kulturno in versko dejavnostjo na Opčinah. Doživeta je n. pr. mladinska maša ob devetih, ki jo mladi sami oblikujejo.

Opčine so lani doživele nekaj pretresljivih izgub, med temi je še posebej odjeknila na vasi smrt petih prijateljev, ki so umrli zaradi posledic prometne nesreče. Ob desetletnici smrti prof. Jožeta Pe-

terlina se njegovemu spominu oddoljuje list s spominskim zapisom, ki nas seznanja s tem, da je, vsestransko angažirani Peterlin, bil tudi pobudnik zamisli o Finžgarjevem domu, ki gotovo pomeni pomembno kulturno pridobitev za vas. Posebno starši bodo verjetno z zanimanjem prebrali članek o vprašanjih v zvezi s poukom verouka na šoli.

Razni avtorji skušajo nato analizirati krajevno problematiko Opčin, ki kaže, da gre za vas, ki je v središču političnih odločitev, oziroma zapostavljanj. Nekaj splošnih člankov seznanja bralca s skavtizmom, uspešnim delovanjem sklada »Mitja Čuk«, z zgodovino Ferlugov in tamkajšnje cerkve ter vasi Bani. Na koncu list, ki šteje 25 strani, objavlja še poročilo o delovanju ansamblov TAIMS in Zvezde z Opčin ter o predstavah, ki jih je v lanskem letu priredila igralska skupina Finžgarjevega doma.

Župnijsko glasilo »Naša beseda« je torej zanimiv in bogat list. S svojo vsebino nam dokazuje, da so Opčinci marljivi in pridni ljudje, ki znajo žrtvovati svoj čas za številne dejavnosti, ki seveda bogatijo vso vaško skupnost in v širšem smislu seveda tudi vso našo zamejsko skupnost.

Maksim Gaspari

Butare

bolj abstraktna in najbolj splošna od vseh teorij, toda teorija kot vsaka druga.

Morebiti je prav zato med vrhunskimi fiziki veliko število verujočih, ki tega ne skrivajo: ravno dejstvo, da dobro poznajo nerešljiva vprašanja o skrivnostih narave, jih sili, da v svoje fizikalne sisteme »vstavljajo« neznanke, brez katerih je stvarnost docela nerazumljiva. Ta neznanke je bivanje nekega absolutnega kozmičnega načela in počela — Boga.

V luči povedanega je tudi »čudež« Jezusovega vstajenja zgolj skrivnost, ki je nam ljudem sicer nerazumljiva, ne pa tudi načelno nemogoča.

Fulvio Tomizza

»Moja knjiga je dejanje pravičnosti«

Pogovor z avtorjem romana »Zakonca z Rossettijeve ulice«

Potekla sta dva meseca, odkar se je na knjižnem trgu v Italiji pojavilo novo delo pisatelja Fulvia Tomizze. Gre za roman »Gli sposi di via Rossetti« (Zakonca z Rossettijeve ulice), ki je vzbudil posebno pozornost tudi pri slovenskih bralcih na Tržaškem, Goriškem in tudi v Benečiji, kot beremo v Novem Matajurju.

Snov novega romana Fulvia Tomizze je vzeta iz pretresljive zgodbe mladih zakoncev Stanka Vuka in Danice Tomažič, ki sta padla pod streli morilske roke v marcu leta 1944 v svojem stanovanju na Rossettijevi ulici v Trstu. Stanko Vuk je tedaj bil star 32 let in se je komaj vrnil iz zapora, kamor ga je bila oktobra leta 1940 spravila fašistična oblast. V zaporu je mladi pesnik in pisatelj prebil skoraj tri leta in pol. Z Danico se je Vuk bil poročil junija leta 1940, kar pomeni, da sta zakonca živela skupaj samo štiri mesece. Iz ječe je Stanko redno pisal ženi, tako da se je nabralo nad 400 pisem, katerih izbor v izvirnem italijanskem jeziku je izšel pred kratkim v knjigi, ki jo je izdalo Založništvo tržaškega tiska. Uvod v knjigo je napisal Fulvio Tomizza.

Pisatelja smo naprosili za pogovor, na katerega je ljubeznivo pristal. Najprej tole vpražanje: Kako se počutite dva meseca po izidu svojega najnovejšega literarnega dela?

Zadovoljen sem, ker je knjiga dosegla takšen uspeh, kakršnega nisem pričakoval. Po knjigi so takoj segli ne samo bralci na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji, temveč po vsem italijanskem ozemlju. Zvedel sem, da bo knjiga prevedena v slovenski jezik; avtorske pravice smo odstopili Francozom, moje delo proučuje neka velika založba v Münchnu, knjigo pa je pozitivno ocenila tako italijanska kot slovenska kritika. Najbolj me veseli, da sem naletel na široko soglasje, kar dokazuje predstavitev knjige v Krožku za kulturo in umetnost v Trstu. Za to priložnost je bila dvorana nabito polna. Prisotnih je bilo kakih 400 ljudi, od teh polovica Slovencev. Šlo je za nenavaden, morda celo zgodovinski dogodek za tržaške razmere, saj se je zbralo veliko Italijanov in Slovencev, in sicer

po zaslugi knjige, ki govori o trpljenju, žrtvah in odpovedih slovenskega ljudstva na Primorskem.

Kakšne informacije imate o prodaji oziroma branju te knjige širom po Italiji? Kje je najboljši trg?

Mislím, da je Trst najboljše tržišče. To je tudi razumljivo, saj gre za mesto, ki je najbolj zapleteno v to zgodbo. V Trstu živi veliko ljudi, ki me tudi osebno poznajo in radi kupujejo moje knjige. V tržaških knjigarnah so mi povedali, da je delo »Zakonca z Rossettijeve ulice« z razliko od drugih knjig takoj prodrlo med bralce. Zgodba o Stanku in Danici je bila sicer znana manjšemu krogu ljudi, a se je že takoj na začetku pokazala kot izreden dogodek.

Lahko torej govorimo o uspešnici?

Vsi časopisi označujejo knjigo za uspešnico. Mislím tu na liste, ki objavljajo sezname najbolj prodanih knjig v Italiji. Pred dvema tednoma je turinska La Stampa v svoji sobotni prilogi napisala, da je moja zadnja knjiga najbolj prodano pripovedno delo v Italiji, tako med italijanskimi kot tujimi pripovednimi deli.

V literarnem pogledu je bila Vaša knjiga že ocenjena, zato se ne bomo na tem mestu ustavljali pri tem aspektu. Ko smo prebirali knjigo, smo sproti prihajali do spoznanja, da ste Vi odlično predstavili slovenski svet, zlasti tistega na Primorskem, italijanskemu. Ta si je lahko naredil natančno sliko o našem mestu in se morda znebil nekaterih ustaljenih klišejev oziroma predstav: Slovenci — povečini neuki kmetje in delavci — težaki; Slovenke — mlekarice, perice in podobno. Vi pa ste opozorili, da so Slovenci imeli v Trstu tudi svojo knjigarno, da je Stanko Vuk na primer nameraval urediti veliko, celo najmodernejšo knjigarno v Trstu, da je temeljito poznal italijansko in svetovno literaturo, da je pred posebnim fašističnim sodiščem govoril, kako je skušal opravljati vlogo mostu med sosednima narodoma. Ste imeli tudi to v mislih, ko ste pisali svoj zadnji roman?

Lik Stanka Vuka me je takoj silno pritegnil. Gre za intelektualca, za pisatelja, ki ima vse značilnosti pisca iz naših krajev. Tako me Vuk med italijanskimi pisatelji spominja na Stuparicha in Slataperja. Vuk je torej pisatelj, ki je izrazil predstavnik naših krajev. Ko sem skušal oblikovati njegov lik, sem ugotavljal, kako malo in kako silno slabo italijanski svet pozna slovenskega. Gre po večini za poznavanje, ki je včasih prisiljeno in pogosto tudi koristoljubno. Kdor pa prebira Vukova pisma, se lahko sproti poglablja v polpreteklo zgodovino primorskih Slovencev. Poučni so spisi z obravnave pred posebnim sodiščem, pred katerim se je decembra leta 1941 moralo zagovarjati 60 Slovencev, ki so po večini živeli v Trstu in Gorici. Bili so med njimi mnogi intelektualci (profesorji, bančni uradniki, agronomi, odvetniki itd.). Prišel sem do spoznanja, da je treba izkazati čast slovenskemu ljudstvu iz raznih razlogov. Ne gre samo za priznanje, ki ga dolgujemo zaradi njegovih žrtev

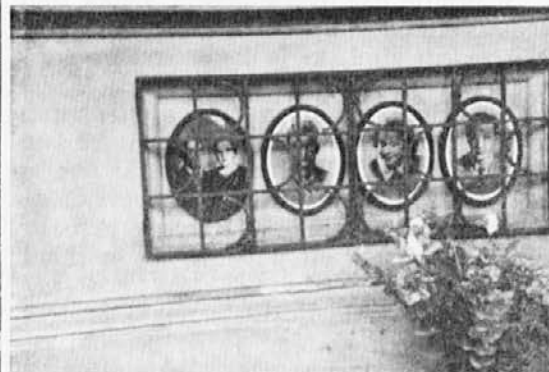

Grobnica družine Tomažič na tržaškem pokopališču

in preganjanja, temveč je treba tudi odpraviti ozkosrčnost, ki so jo Slovenci deležni ne samo pri Italijanih iz Trsta, temveč tudi pri bolj odprtih Italijanih in pri literatih. V tem trenutku se spominjam knjige »Primavera a Trieste«, katere avtor je Gambini. Prebral sem jo, potem ko sem že napisal svoje zadnje delo. Ko sem jo prebiral, sem se moral zgražati, ker se je avtor spraševal, kje so ti Slovenci iz Trsta, o katerih se toliko govori, a za katere še ni nikdar slišal? Tako je pisal Gambini leta 1950. Sprašujem se, kako je mogoče, da ni vedel, da je bil leta 1941 proces pred posebnim sodiščem v Trstu, da je fašizem preganjal celotno slovensko ljudstvo, da so bili preganjeni ljudje različnih svobodnih poklicev v samem Trstu. Moral sem se naravnost zgražati nad takšnim pisanjem. Zato je bila moja dolžnost, da sem se poglobil v tukajšnjo stvarnost. Pri tem pa sem naletel na bogato duhovno vsebino, kot izhaja iz lika Stanka Vuka, duhovno razgibanega in silno občutljivega človeka. Posledica je bila, da sem naravnost obstal pred tako nepričakovano visokim intelektualnim svetom.

Kako je založnik sprejel predlog o snovi, ki je v nekem smislu krajevne narave in se tiče neobičajne tematike, nekako zunaj tradicionalnih shem romana oziroma literarnega dela?

Založnik mi navadno zaupa, saj očitno že nudim jamstvo za resnost. To pomeni, da sem pri izbiri snovi nevezan. Založnik ve, da je snov, ki jo ponujam preiščljena, čeprav lahko obstajajo različna mnenja o načinu in obliki njene obdelave. Založnik se zaveda, da je knjiga, ki jo napišem, vredna, da se z njeno vsebino seznanijo bralci. Tako Mondadori, kot že prej Rizzoli, do-

Z nagrobnega spomenika: Ema in Pepi Tomažič, Pino Tomažič, Danica Tomažič, Stanko Vuk

bro ve, da me italijanski bralci smatrajo za zanimivega pisatelja. Korenine mojih literarnih snovanj segajo v problematiko širših razsežnosti in se ne zadovoljujejo s kakimi provincialnimi temami. Priznati moram, da so to sodbo potrdili tudi vsi pogovori, ki sem jih imel po izidu zadnje knjige tako v Rimu kot v Milanu. Moji sobesedniki so priznali, da jih je vsebina moje knjige naravnost prevzela bodisi zaradi zgodbe o Stanku in Danici bodisi zaradi tega, ker obravnavam zgodbo iz življenja narodne manjšine, kar pomeni, da obravnavam tematiko evropske razsežnosti.

Je ta snov predstavljala tudi za Vas, osebno, novost? Vtis namreč imamo, da ste postali nekakšen izvedenec za našo polpreteklo zgodovino na Primorskem.

Osebno čutim, da se mora vsak pisatelj stalno izpopolnjevati. Izpopolnjevati se mora predvsem na področju, ki mu je najbližje. Zato se zanimam predvsem za dogodke, ki jih italijanska publika malo pozna in so tako rekoč neznani tudi italijanski intelektualni plasti. Ukvarjam se predvsem s tistimi aspekti naše nekdanje in sedanje stvarnosti, ki so še neznani, a so silno

je, da je italijanska književnost po zaslugi moje knjige prvič osvetlila preganjanje Slovencev, ki se je začelo s fašizmom in se je nadaljevalo med vojno. Ko sem se poglobljal v to dejanskost, sem postajal čedalje bolj ogorčen in sproti spoznaval, da je moje delo povsem upravičeno. *β ω ω*

Kar zadeva intimno zgodbo Stanka in Danice in drugih ljudi, ki so jima bili blizu, je treba seveda priznati, da gre za strogo zasebne zadeve. Tudi Vukova pisma so nekaj intimnega, saj avtor prav gotovo ni mislil, da bodo nekoč objavljena. Vuk je ženi razgrinjal svojo dušo, skušal utrjevati svojo ljubezen in svoj zakon ter bolje oblikovati ženin značaj. Toda, kot se dogaja v vseh zakonih, obstajajo, tudi v rednih razmerah, trenutki šibkosti. Mimo teh nisem mogel, saj nisem pisal slavospevov, oziroma nisem imel namena zgraditi abstraktni spomenik tema tako lepima, resničnima, človeškima likoma. Sumljiv pisatelj bi bil, če bi zamolčal nekaj, kar mi je bilo znano. To tem bolj, ker ni ničesar, o čemer ne bi smel pisati, saj ne gre za nič nespodobnega, ker je vse sestavni del človeške psihe in človeških čustev. Oba protagonista sem skušal predstaviti tako, kot sta bila v resnici.

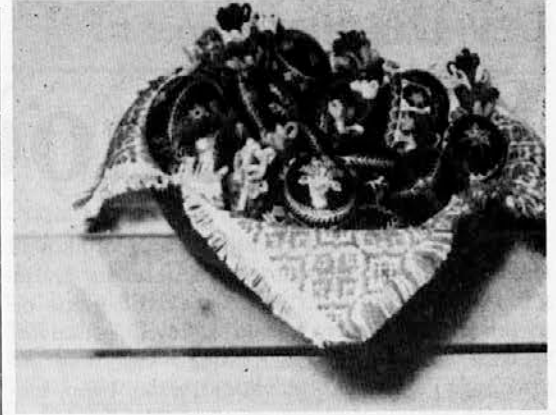
Kakšna so bila Vaša človeška srečanja ob zbiranju gradiva za roman?

Silno so me takoj prevzela Vukova pisma ženi. Nato sem postopno začel graditi osrednje jedro. Najprej sem obiskal kraje, ki so bili prizorišče njune smrti in tudi njunega zakonskega življenja. Sam stanujem v neposredni bližini teh krajev, zato so mi bili domači. Nato sem stopil v stik z ljudmi, ki so se še spominjali tako Stanka kot Danice. Srečal sem se z gospo Cito Perkan-Kosmina, Daničino »sestrico«. Obiskal sem Justa Coljo, brata Daničine matere, ter se srečal z Olgo Franza, ki je bila pri Tomažičevih hišna pomočnica.

Zatem sem vstopil v čudoviti, naravnost mitični svet Stanka Vuka, ki se nahaja na drugi strani Primorske, na Goriškem. Prav ta stik je bil odločilen za mojo občutljivost, ker sem se znašel med tako rekoč legendarnimi kraji, kot sem jih videval kot fant, ko sem dve leti študiral v salezijanskem zavodu v Gorici. Tedaj smo hodili na sprehode proti Brdom, proti Krasu in v tej smeri proti Vipavi. Zdaj sem naletel na Miren, na vas, ki mi je še vsa govorila o Stanku Vuku. Ta je namreč svojo rojstno vas stalno omenjal v svojih proznih in pesniških delih. Vuk je z mislijo bil vedno v svoji rojstni vasi, ko se je seznanjal s severnoameriško književnostjo, ki je v njegovih letih postajala aktualna. Tako sem se seznanil s sestrami Stanka Vuka. Kar pet jih je. Imel sem občutek, da sem vstopil v družino, ki me je nekako pričakovala. Imel sem skoraj vtis, da Stanko Vuk ni umrl. Bila je družina, v kateri je veljala stroga, za vse enaka vzgoja, a je ta vzgoja vzbujala veselje in optimizem. Prav zato duh Stanka Vuka še vedno živi v njeni sredi.

Kakšen vtis si je po Vašem ustvaril poprečni tržaški italijanski človek ob branju Vašega romana?

Mnogi so rekli, da sem bil pogumen, ko sem se odločil za to knjigo. Take so tudi bile prve besede dopisnice tržaškega Il Piccola, ki me je prosila za pogovor ob izidu moje zadnje knjige. Dejala je celo, da se bo po izidu knjige marsikaj zgodilo. V resnici ni bilo nič hudega.

Priznati moram, da je Tržačan na splošno dober bralec. Takoj začuti, če je v knjigi dobra vera ali če gre za nekaj na hitro skupaj nametnega. Tržaški bralec se je znašel pred zgodbo, ki je vsestransko zanimiva. Gre poleg tega za dogodke, ki so se pripetili v Trstu. Končno knjiga pušča samemu bralcu možnost, da naredi marsikateri zaključek. To velja tudi za okoliščine smrti Stanka in Danice.

Ste zabeležili kake pregrade v določenih krogih?

Pravih pregrad dejansko ni bilo. Omenil bi le dva primera, ki pa sta zelo slične narave. Montanellijev dnevnik je objavil pismo, ki ga je podpisal neki De Vidovich iz Cremona. Vsebina pisma je sicer zelo dostojna. V pismu avtor pravi, da si utegne bralec ustvariti napačno sliko o Trstu po branju moje knjige in da utegne slovenska manjšina še okrepiti svoje zahteve. Prejel pa sem pismo, katerega avtor pravi, zakaj ne pišem raje o fojbah.

Imate občutek, da Vas je slovenska publika vzljubila, da Vam je hvaležna, da ste postali še bolj priljubljeni pri slovenskih bralcih?

Kot sem že dejal, sem se na začetku nekoliko bal, ali nisem morda zagrešil kako napako, ko sem vrh vsega omenil tudi nekaj intimnih dogodkov. Zdaj pa čutim, kako mi je slovenski svet blizu. Zelo sem zadovoljen, saj me ljudje pozdravljajo in ustavljajo na cesti, na vlaku, v trgovinah. Prepričal sem se, da se je moj trud izplačal, da se nisem zaman za nekaj časa umaknil iz sveta. Zadovoljen sem, da sem napisal knjigo, ki je hkrati dejanje pravičnosti. Veseli me, da so ljudje zlasti slovenski ljudje, razumeli moj namen in knjigo tako lepo sprejeli.

S pisateljem se je pogovarjal D. L.

Nabrežina - Stara vas

(foto M. Magajna)

pomembni. V tem pogledu lahko rečem, da sem postal majhen izvedenec, ker se vsake raziskave lotim z izredno resnostjo. To sem dokazal, ko sem na primer skušal orisati lik in vlogo škofa Vergerija. V tej zvezi sem kot pisatelj iz teh krajev na primer ugotovil, kakšni so bili odnosi med Vergerijem in Primožem Trubarjem, med Vergerijem in slovenskim svetom. Gre za nov prispevek, ki so mi ga priznali tudi nekateri zgodovinarji, kot sta Giorgio Spini in Luigi Filippa. Oba sta izjavila, da sta po moji zaslugi spoznala novo stvarnost. Tudi v zadnjem delu sem se skušal poglobiti v slovensko stvarnost na Tržaškem in Goriškem.

Ali se niste zbal, ko ste se zavedli, da ste dregnili v nekakšno sršenje gnezdo, celo v še neodkrita zakulisja naše polpretekle dobe?

Ko je šlo za osvetlitev zgodovinskih dogodkov, nisem imel najmanjšega dvoma. Dejstvo pa

Lev Detela

Velikonočni čas v literaturi

Pretresi dvajsetega stoletja niso preoblikovali le svetá, temveč tudi človekovo duhovno življenje. Po križevem potu druge svetovne vojne pa se je tudi krščanstvo začelo duhovno očiščeovati iz občasne navlake nekritičnega leporečja ali pravičniške ošabnosti in vstajati v duhovno, moralno in socialno utemeljeno osveščenost.

V temi časa rase pomen vstajenske blagovesti o vstajenju Križanega, ki je utemeljila zgodnjekrščansko vero v Jezusa Kristusa in osmislila prva krščanska občestva. Vstajenski praznik je tisto osišče življenja, kjer je božje zmagoslavje prenetlo bedo telesne življenjske končnosti z večno pomladjo božje neskončnosti.

Pomlad v Bregu

(foto M. Magajna)

V skrivnostni luči Jezusovega vstajenja rastajo iz Jezusovih žalosti, stisk in smrti na križu neuničljive perspektive, ki povezujejo vse kristjane različnih veroizpovedi v eno samo in dokončno celoto s širokim duhovnim in družbenim vplivom na ustroj svetá.

Velikonočna misel se sredi prebujajoče, zeleno bodre in sončno vedre narave ne more ustaviti le ob prijaznih in iskrivih spominih na pestrost pisanega pomladanskega cvetja, na privladno prijaznost pirhov in butaric, na osrečujoče in vzpodbujajoče procesije ali enkratno pritrkavanje velikonočnih zvonov.

Vse to je sicer nenadoma veselo povezano z nami, kot da smo še nedavno pred tem preveč nepregibno sedeli v smrtni senci, v zimi, sredi katere so zaledeneli vsi studenci čistosti in upanja.

Po mnenju velikega ruskega pisatelja *Leva Tolstoja*, kot ga je izrazil v romanu »Vstajenje«, je krščanska Kristusova bivanjska velikonočna resnica istočasno dejanska resnica vsega človeškega rodú. Tolstoj razume vstajenje kot vse človeštvo povezujoč dogodek, ki dokazuje, da duhovno načelo premaga človekovo telesnost. Zato

za Tolstoja to vstajenje ni prav nič abstraktno, nedoumljivo, mistično, onkraj groba, temveč naše, iz mesa in krvi. Človek odvrže navlako barbarsko-živalskega in začuti, da je vstal v duhovne oblike bivanja.

Na izviren način se je z vstajenskimi razsežnostmi soočil tudi drugi veliki ruski pisatelj *Fjodor Dostojevski*. Vsak človek je po njegovem mnenju razpet na križu trpljenja, izpostavljen težnjam peklá in nebá. V romanu »*Bratje Karamazovi*« se je priboril do resnice, ki jo razodene na smrt bolni deček Kolja Krasotkin: »Trpljenje je iskanje življenja in otroci so bodoče, boljše, vstalo človeštvo.«

V literaturi je vstajenska resnica velikokrat povezana z moralistično-religiozno pisateljsko tradicijo. Marsikdaj se velikonočna misel ujame tudi v splet srečnih in veselih spominov na mladostno doživetje tega velikega praznika. Tudi spomin nekaterih slovenskih pisateljev prodira nazaj v mladost, šumi skozi vrhove smrek, se povezuje, kot je zapisal *Joža Vomberger* v noveli »*Velikonočni žegen*«, z uspavajočim brenčanjem prvih čebel, ki se pozibavajo nad cvetjem.

Čas okrog velike noči, ko skozi okno zveni, kot piše *Ivan Pregelj*, glas zvonov, je vedno znova povezan z lepoto rojevajoče se pomladi. »Vsa dežela je bila v cvetju, vsa dolina je dehtela,« nam sporoča v »*Vipavski pomladi*« isti pisatelj ... »Vse je cvetelo in pelo kakor na stvarjenja peti dan, preden je Bog človeka ustvaril ...«

Toda šele z vstopom Boga in človeka v razvejano razsežnost velikonočnega dogajanja se bodrilna idila pomladi in vstajenja kot učinkovitih atmosferskih motivov zares prevesi k dejanskemu sporočilu velikega praznika.

Religiozne razsežnosti krščanskega Vstajenja so v novejši literaturi poleg tega velikokrat prepletene in povezane s psihološkimi in političnimi tendencami našega časa.

Velikonočni praznik more na metaforičen ali simboličen način vplivati celo na pomembne nekrščanske avtorje. Ti krščanski misterij Kristusove smrti na križu in odrešujočega vstajenja uporabijo kot razpoznavni znak k svojim preoblikovanim duhovnim in umetniškimi vizijam o človeku in družbi.

Francoski komunistični pisatelj *Louis Aragon* in poljski sodobni realist *Jerzy Andrzejewski* sta značilna avtorja takih v bistvu moralnih, a nereligioznih literarnih projektov s koreninami v dogajanju velike noči.

Louis Aragon je med drugim zaslovel kot avtor romana »*Veliki teden*«. Čeprav je to zgodovinsko-družbenokritični roman o Napoleonovi kratki vrnitvi v visoko politiko iz pregnanstva na otoku Elbi v velikem tednu leta 1815 (ko je francoski kralj *Ludvik XVIII.* s svojimi ministri in služabniki na tragično komičen način in na vrat in nos pobegnil iz Francije), pa je časovno vezan na velikonočno temo, ki jo pisatelj obkroža s konkretnim dejanjem in s psihološkimi zarisi dogodkov in značajev. Če dejanske razsežnosti Aragonovega dela razčlenimo na globinski način, lahko spoznamo, da naslov romana »*Veliki teden*« ni bil kaka pisateljeva sentimentalna poteza ali pa le malopomembni mimobežni preblik. Dogodki Aragonovega »*Velikega tedna*« namreč namenoma težijo v široko razvejano perspektivo novega osveščenega in vstalega človeš-

tva, ki ga je že *Dostojevski* imenoval »nova bodočnost«.

Tudi Poljak *Jerzy Andrzejewski* je napisal zanimiv družbeno-kritičen roman z istim naslovom »*Veliki teden*«. Tudi tokrat se avtor le obrobno dotika velikonočnega dogodka, po katerem je delo dobilo ime. Kljub svobodnemu pisateljskemu pristopu pa je tudi ta poljski literarni »*Veliki teden*« povezan z duhovnimi razsežnostmi krščanskega velikonočnega sporočila, predvsem z izkušnjo hudega človeškega trpljenja, tako podobnega Kristusovemu trpljenju v velikem tednu. Poljski pisatelj pripoveduje grozljivo zgodbo likvidacije varšavskega židovskega geta v drugi svetovni vojni na primeru trpke ušode poljske Židinke *Irene Lilien*.

Medtem ko pisatelji v deželah s katoliškim verskim izročilom v praznik velike noči uokvirjajo številne osebne človeške probleme, nihilistične padce, eksistencialne zlome, a vedno znova iščejo tudi pot v vstajensko očiščenje in svetlobo, pa velika noč v tradiciji pravoslavja čisto kar himnično zanosno doni kot kolektivni nesmrtni napor narodov in človeštva v čas in prostor. Kot primer ni potrebno omenjati le nekaterih del *Leva Tolstoja*, temveč tudi »*Grški pasijon*« v številne jezike prevedenega *Nika Kazantzakisa*. Tu je simbol vstalega Kristusa nacionalistično patetiziran s trpljenjem grškega ljudstva, v boju proti Turkom. Čeprav pisatelj meni, da »pravičnost zmaga le tedaj, če je oborožena«, pa vseeno zrelo pristavlja: »Kako naj Boga ljubimo? Takó, da ljubimo ljudi! Kako naj ljubimo ljudi? Takó, da jih peljemo na pravo pot! Katera je prava pot? Tista, ki vodi navzgor!«

V protestantski literaturi je že od nekdaj stalo v ospredju pozornosti soočanje s Kristusovim trpljenjem in s smrtjo. Pisatelji so to religiozno izročilo, oziroma jedro, povezovali tudi z moderno predstavljenimi problemi novejših družbe. Že leta 1901 je švedski dramatik *August Strindberg* napisal religiozno motivirano dramo v treh dejanjih, ki jo je imenoval »*Velika noč*«. Dejanje se odvija na veliki četrtek, petek in soboto in prikazuje trpljenje neke sodobne družine. Ta *Strindbergova* drama je odsev njegovega religioznega iskanja, ki je bilo v nekaterih obdobjih dramatikovega življenja zelo močno.

Za najnovejšo literaturo je značilno, da se s prisotnostjo križanega in vstalega Jezusa v člo-

veški družbi sooča velikokrat v luči stisk duhovne stiske sodobnega človeštva. V noveli »Začetek sezone«, ki jo je napisala nemška pisateljica Elisabeth Langgässer, je strašni dogodek velikega petka predstavljen na popolnoma svojski način. Dogodka pisateljica namreč ne opiše, temveč zariše le neke sence, slutnje o ljudeh z nečistimi rokami in nameni, ki so Jezusa pahnili v smrt. Na ta način leže na svet megla sive groze, ki je danes, po Auschwitzu ali Treblinki druge svetovne vojne, na novo umazala pokrajino in ljudi.

Novejša literatura nam Jezusa ponavadi ne predstavlja več kot zmagoslavne duhovnega vladarja Neba in Zemlje, temveč vse bolj kot zapuščenega in izdanega Jezusa, slečenega vseh nekdanjih uradnih in dogmatičnih oblačil in pravil. Pred nami velikokrat ni več postave dobrega in odrešujočega Jezusa, kot so nam ga z lepo besedo pričarali Giovanni Papini in Edvard Schaper, Max Brod in Jan Dobraczyński. Pred nami je tisti lik, ki ga je v romanu »Idiot« na enkratni način predstavil Fjodor Dostojevski. O tem »Idiotu« je pokojni nemški Nobelov nagrajenec Heinrich Böll, ki je sam avtor kritične literature o sodobni družbi in njenem krščanstvu, nekoč izjavil, da je to zanj najboljša podoba resničnega, največjo podlost in ponižanje vdano prenašajočega dobrega Jezusa, kar jih je bilo kdajkoli pokazanih na straneh svetovne literature.

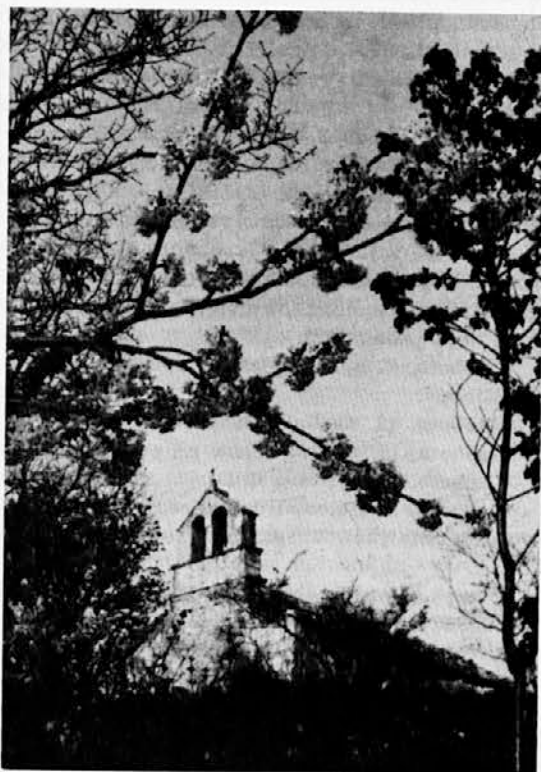
V nekem smislu lahko k tej pravkar predstavljeni novodobni vrsti literature o duhovnih silnicah velikonočnega misterija prištejemo tudi kako novejšo slovensko delo, na primer dramsko trilogijo Ivana Mraka »Proces«. Ta tekst razkrija svojevrstno nekonformistično Mrakovo religioznost. Na primeru rimskega oblastnika Poncija Pilata in njegove duhovne stiske zaradi vprašljivih in večsmerno prisotnih takoimenovanih Kristusovih zločinov (ki moti stari red) doživimo na izviren način duhovno čistost in moč sicer na smrt obsojenega, a istočasno večno živega Kristusovega zgleada in dejanja. Podoba je, da se je Mrak v tem delu odprl v tisto smer, ki jo je v »Glasu v dnu« pokojni Vladimir Truhlar imenoval »odprtost za glas absolutnega«. Posebno zanimivo je, da se zna Mrak k absolutnemu bližati preko zgodovinsko konkretnega in krščanstvu nasprotujočega. Na ta način se neznanskim razsežnostim Kristusovega vstajenja bliža takore-

koč iz mraka nevere, iz tistih bivanjskih sfer, o katerih pravi Pilatova žena tudi tole: »V srcu sem se opotekala po neznanih, še nevidnih templjih. Godbe, kot jih človek še ni slišal, pretresajo svode neizmernih svetišč. Templji, ki kipe v takšne višave, da jih ni moč dogledati... Vsak od njih je s križi posut. Na križe razpeti se v bolečnih krčih vijejo obsojenci. Duhovniki, nakiteni z zlatimi mitrami, kleče pred njimi in žrtvujejo križanim kadilo.«

V številnih umetninah preteklega ali sedanjega časa vedno znova srečamo Jezusa Kristusa.

Tudi v pomembnem ruskem romanu novega časa, v »Mojstru in Margareti« Mihaila Bulgakova, se srečamo z Jezusom Kristusom na ekspresiven način. Veliki sodobni ruski satirik poroča sicer o birokratskem mraku in političnem nasilju v Moskvi sredi tridesetih let našega stoletja. V ta roman »iz naše sodobnosti« pa je ujet kot nova dimenzija časa »roman v romanu«, namreč poročilo o Jezusovi jeruzalemski smrti na križu. V bistvu je ta tekst, prav tako kot odlomek o »Velikem inkvizitorju« pri Fjodorju Dostojevskem, analiza visoke politike in njenih nasilnih negativnih mehanizmov, ki jih je Jezusova vizija »božjega kraljestva« prav v osnovnicah odklonila. Za »realno« politiko je tako odklanjanje osnovnih principov oblastništva nerazumljivo, idiotsko in politično nevarno. Prav tako kot Dostojevski kaže tudi Bulgakov strah izkoriščevalcev pred izkoriščanimi in njihovo kritiko oblastništva. Po Moskvi Mihaila Bulgakova se na ironičen način spreha hudič, ki meša štrene in neti prepire, kar je znal s poslušom v svojem črnem filmu o »Mojstru in Margareti« in današnji duhovni zatamniti izraziti tudi sodobni srbski režiser Aleksandar Petrović.

Tudi v Petrovićevem filmu zagledamo trpljenje Jezusa iz Nazareta, ki je istočasno trpljenje vsega svetá. A tudi v številnih drugih umetninah preteklega ali sedanjega časa se vedno znova srečujemo z Jezusom Kristusom. Samotnega ga uzremo sredi puščave, vidimo ga, kako ga snamejo s križa. Potem pa ga, kot splet onstranske zarje, himnično zanosno razpoznamo v himničnih vstajenskih pesnitvah starih in novejših besednih mojstrov in v slikarskih ter glasbenih stvaritvah številnih pomenbnih svetovnih umetnikov.

Jezero

(foto M. Magajna)

iz naše preteklosti

Več previdnosti pri nabavi zvonov!

V »Straži« smo čitali, da so dobili v Črnem vrhu nove zvonove iz Trsta. Če so taki kot v Kromberku (preizkusil sem jih jaz) ali na Opčinah (dobro sem informiran), potem ne morem Črnovršcem čestitati. Pa saj sluti tudi g. dopisnik sam nekaj takega, ko piše, »da je donel stari predvojni bronasti zvon lepše in mogočnejše« in ko primerja nove zvonove z jeklenimi. (Kaj tudi ta surogat so imeli v Črnem vrhu?) Bronasti zvon je vzvišen nad vsako primero z jeklenim (zlasti jeseniškim). Duša dobrega zvona je trajno, mirno in intenzivno brenčanje. Brez tega bi imel tudi bronasti zvon kovinast odsekan glas, ki je pri jeklenem zvonu podoben glasu železne traverze z razliko, da ima glas jeklenega zvona gotovo višino, katero mu daje gotiška oblika, povzeta po bronastem zvonu. Brenčanja bronastega zvona si pa jekleni zvon ne more prisvojiti, ker je jeklo pretrdo, da bi tvorilo večje število tresljajnih vozlov, ki omogočajo nastanek alikvotnih (delnih) glasov, katerih harmonija tvori toli importantni in očarljivi brenčalni glas.

Novi črnovrški zvonovi imajo torej pokrit glas — splošna bolezen povojnih laških zvonov. Vzrokov je več, pa tu jih ne morem naštevati. G. dopisnik se tolaži, da se pokriti glas zjasni, ko napravijo kemblji na krilih gladka udarna lica. Medla tolažba. Res, da postane glas po nekaterih tednih za spoznanje jasnejši, a ta izprememba je tako malenkostna, da ne more prevreči kar celega znaka glasovne barvnosti. Kar je kotlasto, ostane kotlasto. Vzrok ne tiči v površnem lubu, pač pa v strukturi vse bronove telesnine.

Lepo je, da je opustil g. dopisnik navadne fraze hvalisanja, ki le škodujejo, ker zapeljujejo druge naročnike in jih napeljujejo v dotično zvonarno. Temeljiti kritik »Straža« seveda ne more sprejemati, pa ni tudi treba. Zadostuje kratka izjava: Naše nove zvonove je v zvoniku tehnično preizkusil s kompetentnim instrumentom glasbenik specialist ter jih odobril.

Ko kupuje posestnik z dežele v mestu glasovir za sina ali hčer, vzame s seboj glasbenika (izšolanega organista, učitelja itd.) Naročniki zvonov, bodite previdni kot ta posestnik!

I. M.

Goriška straža,
13. februarja 1926

Predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze iz videmske pokrajine so na tiskovni konferenci v Vidmu dne 24. t.m. ponovno odločno obsodili negibčnost rimskega parlamenta glede manjšinske zaščite in se ponovno zavzeli za priznanje manjšinskih pravic tudi Slovincem v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini.

V četrtek, 27. t. m., se je končal večdnevni obisk predsednice italijanske poslanske zbornice Nilde Jotti v Moskvi. V sovjetski prestolnici je italijansko predstavnico sprejel tudi Mihail Gorbačov. Nilde Jotti je tajniku sovjetske komunistične stranke posredovalo Craxijevo vabilo, naj obišče Italijo, kar je Gorbačov sprejel.

Nekaj misli ob opazovanju Halleyevega kometa

V teh dneh smo bili priče izrednim znanstvenim dogodkom. Verjetno smo ljudje dodali stran h knjigi našega znanja o vesolju in nebesnih telesih. Ob tem pa smo lahko dobili še vrsto drugih informacij, ki bodo zaposlovale znanstvenike še nekaj let.

Gotovo ste si že na jasnem, da imamo v mislih zadnja odkritja v zvezi s Halleyevim kometom. Edinstveni dogodek pa je gotovo tudi dejstvo, da sodobna tehnologija omogoča seznanjenje zelo široke javnosti s temi novimi odkritji. Logično je, da pri tem ne moremo govoriti o popolnem razumevanju vsega, kar je lahko sonda Giotto povedala poklicanim znanstvenikom, mislimo pa na nas vse, preproste laike, ki nam je televizijski medij omogočil vpogled v skrivnosti vesolja. Tudi s tega vidika je torej ta dogodek izredne važnosti, saj se je močno povečalo zanimanje za znanstvene raziskave o vesolju.

Vendar pogledjmo, kaj govorijo zadnje vesti o odkritjih glede Halleyevega kometa. Sonda Giotto je neoporečno dokazala, da ima njegovo jedro precej hruškasto obliko, katere daljši premer meri približno 15 km, njena ožja stran pa približno 5 km. Zanimivo je, da so znanstveniki dali že razne opise jedra. To glede na kot in naklon posnetka. Podoben naj bi bil banani, krompirju, končno pa so se mnenja le ustalila pri hruškasti obliki. Posnetki seveda ne morejo biti stoočstotna gotovost, saj jih je sonda Giotto naredila z razdalje več tisoč kilometrov. Razbiranje slik pa je tudi zelo težavno delo, saj skrivajo jedro razni žareči plini, ki ga obdajajo, in druga trda snov. Posnetki, ki sta jih naredila sovjetska satelita Vega, pa ne morejo biti v veliko pomoč, saj so bili narejeni proti soncu in torej brez potrebne jasnosti.

Potrjena pa je bila domneva, da je v repu zvezde repatice visok odstotek prisotnosti molekule vode. Precejšnje zanimanje

so vzbudile raziskave o magnetnem polju kometa. Vendar je še vsakršno dokončno utemeljevanje novih tez glede nastanka, zgradbe in obdajajočih snovi popolnoma prenačljeno, saj morajo znanstveniki vse to bogato gradivo komaj katalogizirati. Šele nato se bo začelo pravo raziskovalno delo in utemeljevanje domnevnih novih odkritij.

Odkar je človek v davni davnini dvigoval svoje oči v nočno zvezdato nebo, je vedno sanjal, da mu bo kdaj uspelo razložiti skrivnosti vesolja. Mi, ki živimo v času letošnjega Halleyevega mimohoda, smo prav tako očarani od tega čudesa. In marsikdo je vstal zgodaj zjutraj, da bi na jugovzhodni strani neba videl sij repatice. Skoraj vsi pa so si privoščili vsaj nekajminutno opazovanje slik, ki jih je predvajala televizija, ko je sonda Giotto dosegla najbližjo točko temu skrivnostnemu telesu, ki je razburjal domišljijo ljudi, umetnikov, a tudi znanstvenikov vseh časov in kultur. Znanost napreduje, a človeška radovednost je v bistvu vedno ista; nepotešena in nepotešljiva, kot to mora biti.

—o—

V Listi za Trst je nastal razkol. Politični tajnik Giuricin se sploh ni udeležil zбора volivcev, na katerem so z večino glasov potrdili veljavnost sporazuma o županu v Trstu in predsedniku pokrajine. Župan bi moral postati odv. Cecovini, ki je, kot kaže, zdaj glavni voditelj Liste.

ANDREJ KOŠIČ V GALERIJ »IL TORCHIO« V GORICI

V nedeljo, 16. marca, so v galeriji »Il Torchio« v Gorici odprli razstavo goriškega slikarja Andreja Košiča. Avtor, ki se je rodil v Rupi leta 1933, je tokrat dal na ogled svoje akvarele. Razstava je odprta ob delavnikih od 10.30 do 12.30 ter od 17.00 do 19.30 do vključno 28. marca. Za kroniko naj še omenimo, da je slikar Košič bil gost direktne televizijske oddaje »Arte in vetrina«, ki je bila na sporedu na zasebni postaji TVM v sredo, 19. marca.

Koledar dramskega sporeda Radia Trst A za april 1986

V torek, 1. aprila ob 18. uri: Claudio Grbec »UČITELJICA MARTA«. Človeška zbudba ene od tolikih požrtvovalnih partizanskih učiteljic v slovenski primorski vasi med nemško okupacijo od jeseni leta 1944 do začetka pomladi leta 1945. Režija Jože Babič. Produkcija Radio Trst A, 1982. Ponovitev.

Od 5. aprila do 3. maja vsako soboto ob 18. uri (ponovitev vsako nedeljo ob 14.30); Aleksander Marodič »NEVIDNA BOJIŠČA«. Sklop petih radijskih pripovedi na temo vohunstva med I. in II. svetovno vojno. Napol zabavne, napol resne zgodbe, ki jim zna popularni avtor vdahnuti kanček pristne nostalgije po dobrih, starih časih ... Naslovi posameznih zgodb:

V soboto, 5. aprila: »Izdaja v cesarskem generalštabu«.

V soboto, 12. aprila: »Otožna romanca«.

V soboto, 19. aprila: »Tisoč na en mah ...«.

V soboto, 24. aprila: »Mojstri«.

V soboto, 3. maja: »Dvojni izdajalec "Orel"«. Režija Marjana Prepeluh. Produkcija Radio Trst A.

V torek, 8. aprila ob 18. uri: Ennio Emili »DAMA V ČRNEM«. Prevod Jadviga Komac. Pretresljiva, črna zgodba o nenavadnem odnosu med materjo in sinom. Napet thrilling s presenetljivim koncem. V glavnih vlogah nastopata Zlata Rodošek in Stojan Colja. Režija Sergej Verč. Produkcija Slovensko stalno gledališče v Trstu, 1981. Ponovitev.

V torek, 15. aprila ob 18. uri: izvirna radijska igra. Franček Rudolf »IZVOZ DECKOV IN DEKLIC«. Zelo aktualna dramska zgodba o prekupevanju in prodaji jugoslovanskih otrok v Italijo, kar pa služi avtorju le kot osnovni vzgib za globljo in ostro satiro družbenih in medčloveških odnosov. Izvirna glasba Aleksander Vodopivec. Režija Jože Babič. Produkcija Radio Trst A.

V torek, 22. aprila ob 18. uri: ob 25. aprilu —dnevno osvoboditve. Ivan Goran Kovačić »JAMA«. Tragična pesnitev. Prevod Tone Pavček. Na zaključku življenja in dela hrvaškega pesnika Ivana Gorana Kovačića (1913-1943) stoji kot pošasten privid in obenem kot neizpodbitno dejstvo tragična pesnitev »Jama«. Resničnost, ki jo čutimo na straneh »Jame«, nas ne pretrese samo s svojo grozo, ampak tudi, če ne predvsem, z umetniško poustvaritvijo in globoko moralno prežaritvijo objektivne danosti. Pripoved Vladimir Jurc. Režija Sergej Verč. Produkcija Radio Trst A, 1985. Ponovitev. Stereo.

V torek, 29. aprila ob 18. uri: iz mednarodnega natečaja »Prix Italia«. Manlio Santanelli »LJUBEZENSKE MUKE«. Prevod Lelja Rehar. Platonov mit o androgametu, biološki semenčici, ki je bila pol ženska in pol moški, je služil tudi pisatelju Vittoriju Imbrianiju (1840-1886) za nek svoj roman, po katerem je Manlio Santanelli napisal radijsko igro na témo ljubezni kot nedeljivi celoti in večnostnem hrepenenju ljudi. Režija Marko Sosič. Produkcija Radio Trst A.

Sodobno kmetijstvo

Jablanove sorte odporne proti boleznim

Številne kakovostne in rodovitne sorte, ki jih uspešno gojimo v sodobnih sadovnjakih, so žal bolj ali manj občutljive za dve najpomembnejši bolezni jablan: škrlup in jablanovo plesen. V takih nasadih lahko pridelamo veliko kakovostnega sadja le z dobro oskrbo, ki vključuje poleg ustrezne rezi, gnojenja, mulčenja, zatiranja plevelov pod krošnjami dreves in redčenja plodov, tudi 12 do 17-kratno škropljenje proti boleznim in škodljivcem. Število potrebnih škropljenj je odvisno od padavin, pojave škodljivcev in izbire škropiv.

Sadjarji, ki ne morejo ali ne želijo pogostokrat škropiti, bodo zlasti v letih z obilnimi padavinami v aprilu in maju razočarani nad mnogimi sortami, saj večina plodov zelo občutljivih sort ne bo uporabna kot namizno sadje. Z odpornimi ali vsaj sorazmerno odpornimi sortami dosežemo občuteno boljše kakovost plodov tudi pri samo 4 do 6-kratnem škropljenju. Proti boleznim odporne sorte niso pomembne samo zaradi cenejšega pridelovanja sadja, temveč tudi iz zdravstvenih razlogov in vzdrževanja biološkega ravnotežja v naravi, to je razmerja med škodljivci in njihovimi naravnimi sovražniki. Tako na primer zasledimo v sodobnih sadovnjakih ponekod močno prerazmnožitev rdeče sadne pršice zaradi nepravilne ali pretirane uporabe določenih škropiv. Zdravstvene organizacije opozarjajo na čezmerno uporabo kemičnih sredstev pri varstvu rastlin, saj je na ta način ogroženo človekovo okolje. V zvezi s tem postajajo odporne sadne vrste vedno bolj pomembne in iskane. Na tujem je bilo opravljenih že dosti poskusov, a prav določenih rešitev še ni bilo opaziti.

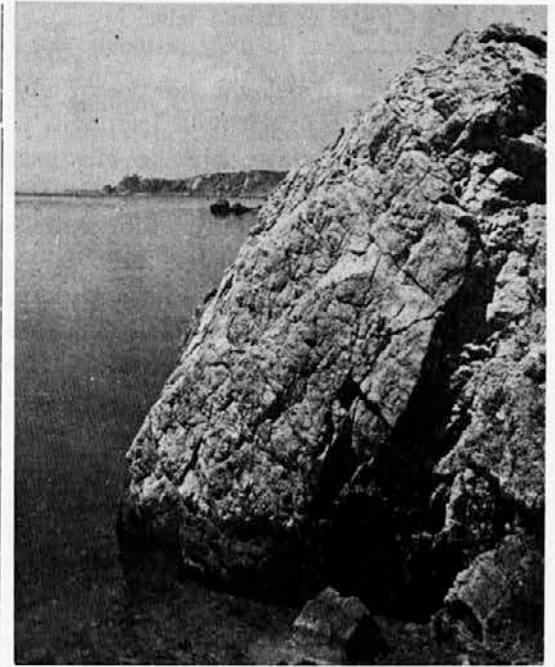
Nekaj odpornih sort proti škrlupu in jablanovi plesni pri nas že gojimo. **Discovery** je angleška sorta, zori avgusta, srednje bujno. Prva leta obilno cveti, vendar slabo rodi, kasneje pa rodnost raste. Plodovi so drobni ali srednje debeli, ploščato okrogli in živo rdeči. Meso je sočno, čvrsto okusno in s prijetno kislino.

Alkmene je nemška sorta. Zori konec avgusta ali na začetku septembra. Drevo je srednje bujno, čokate rasti. Plodovi spominjajo na kokosovo oranžno reneto, vendar so lepši od nje, toda manj trpežni.

Prima je ameriška sorta, ki so jo vzgajali z večkratnim povratnim križanjem z divjo jablano **malus floribundo**. Zori septembra in je uporabna mesec dni. Odporna je proti škrlupu in jablanovi plesni. Raste bujno in dobro rodi. Plodovi so po obliki in okusu podobni jonatanu, meso je sočno in prijetno kiselkastega okusa.

Lord Lamburn je angleška sorta. Zori v začetku septembra za primo. V navadnem skladišču zdrži do decembra, v hladilnici pa do marca. Plodovi so rdeče prečasti, sočni, sladko kiselkastega okusa. Drevo raste zmerno, zarodi zgodaj, nato pa redno in obilno rodi. Odporna je proti škrlupu, jablanovi plesni in spomladanskim pozebam.

Priolov delišes je slovenska sorta, vzgojena v Mariboru. Zori v prvi dekadi septembra in se ohranja do decembra. Odporen je proti škrlupu, jablanova plesen se pojavlja le izjemoma na posameznih mladikah, ki jih zlahka odstranimo pri poletni rezi. Plodovi odličnega okusa so sred-

nje debeli do debeli, zeleno rumeni, v skladišču porumenijo. Rastejo v grozdih, zato jih redčimo, sicer se pred bratvijo izrivajo in predčasno odpadejo.

Roskop je nizozemska sorta. Zori konec septembra, spada med najbolj kakovostne sorte s prijetno aromo in osvežujočo, dokaj ostro kislino, ki prija pozimi. Drevo raste bujno, zarodi pozno, nato pa obilno rodi, vendar izmenično. Je triploidna sorta in slab opravevalec. Odporna pa je proti škrlupu in plesni.

Z. T.

Digitalna glasba - glasba prihodnosti?

Če bi kdo še pred kakim desetletjem dejal, da bo računalnik lahko kdaj zaigral Bachovo orgelsko skladbo do potankosti podobno pravi orgelski izvedbi, bi se najbrž večina glasbenikov le prizanesljivo nasmehnila. Kako naj se vendar posnema plemeniti zvok orgel?

In vendar se je zgodilo nemogoče. Japonci so izdelali računalniški program, ki do potankosti posnema orgelski zven, tako da niti poznavalskemu ušesu ni neposredno očitno, da gre za računalniško simulacijo in ne za prave orgle.

Orgle seveda niso edino glasbilo, ki ga je mogoče posnemati z računalnikom. Ameriška tvrdka Commodore je izdelala hišni računalnik z imenom Amiga, katerega zvočne sposobnosti so izpopolnjene do te mere, da večjemu programerju omogočajo posnemanje zvena kateregakoli instrumenta. Tisti, ki so imeli priliko Amigo slišati v živo, trdijo, da je imitacija brezhibna in da jo je nemogoče ločiti od posnetka s pravim instrumentom.

Kako je vse to mogoče? Stvar je zapletena, a povsem razumljiva. Glasbenik, ki igra na neko glasbilo, iz njega izvablja zvoke, ne da bi mu bilo treba poznati njihovo fizikalno lastnost. Če hoče ubrano zaigrati, pa mora imeti posluš, to je intuitivno sposobnost za dožemanje višine tonov in ritma. Programer, ki hoče sprogramirati, denimo, orgelsko skladbo, ne potrebuje posluš, temveč mora natanko poznati in opisati fizikalne lastnosti vsakega tona posebej.

Zvok je nihanje zraka, do katerega pride tako, da ustrezen vir začne oddajati ustrezne vrste mehansko energijo - vibracije. Z računalnikom je mogoče posnemati vse vrste vibracij: od

pokov in šumov do najbolj zlahtnih zvenov, kakršne oddajajo posamezna glasbila. Pri programiranju glasbe mora tako programer programirati višino tona, jakost tona, barvo tona in trajanje tona. Vse to pa je seveda treba posredovati računalniku v obliki, ki jo računalnik razume, to je v programskem jeziku oz. v strojni kodi, ki se sestoji iz zapisa v dvojiškem številskem sistemu, ki ga uporablja računalnik.

Z računalnikom pa ni možno posnemati le zvoke obstoječih glasbil, temveč je mogoče ustvarjati tudi nove zvoke ali zvone, ki ne pripadajo nobenemu od doslej poznanih glasbil.

Če si dovolimo nekolikaj futurističen pogled v prihodnost, potem lahko domnevamo, da bo digitalna glasba nekoč v prihodnosti stopila ob bok dosedanji glasbi, ki jo izvajajo glasbeniki z glasbili. V trgovini s ploščami bo kupec, denimo, kupil ploščo z Mozartovimi skladbami, na kateri ne bo pisalo, kdo je dirigent in kateri orkester je izvajalec, temveč bo pisalo, kdo je programer Mozartove glasbe. Lahko pa bo kupec kupil tudi ploščo, kaseto ali drugo spominsko enoto za računalnik, v kateri bodo neposredno shranjeni programi z Mozartovo ali drugo glasbo. V tem primeru potrošnik ne bo potreboval gramofona, temveč bo potreboval računalnik, če bo hotel poslušati glasbo.

Tisti, ki bodo imeli dovolj znanja, časa in veselja pa bodo programe za glasbo lahko tudi sami sestavljali. Pri tem se jim seveda ne bo treba strogo držati konvencionalnih glasbil. Lahko bodo poljubno eksperimentirali in nastala bo nemara čisto nova glasbena zvrst — digitalna glas-

dalje na strani 15

Maksim Gaspari

Butare

NOVICE

Predsednica jugoslovanske zvezne vlade Milka Planinc je opravila tridnevni uradni obisk na Dunaju, kjer je bila gost avstrijskega kanclerja Sinowatza. Na Dunaju je Milko Planinc sprejel tudi avstrijski predsednik Kirchschräger. Pred odhodom iz avstrijske prestolnice je predsednica jugoslovanske vlade sprejela delegacijo koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov.

—○—

V Kulturnem domu v Gorici bo v petek, 4. aprila, predstavitev knjige Stanka Vuka »Ljubezenska pisma«. Za slovenski prevod pisem, ki jih je Vuk moral pisati iz fašističnih zaporov ženi Danici v italijanščini, sta poskrbela Vida in Milko Matičetov. Prisoten bo tudi Fulvio Tomizza, ki je napisal uvod. Knjiga bo izšla pri Založništvu tržaškega tiska.

—○—

V Števerjanu so se v soboto, 22. t. m., spomnili 35-letnice ustanovitve Kmečkodelavske zveze, se pravi slovenske politične organizacije, ki je kmalu postala vodilna v števerjanski občini. Kmečko-delavska zveza je bila predhodnica sekcije Slovenske skupnosti za Števerjan. Na proslavi je spregovoril deželni tajnik Ssk in goriški občinski odbornik prof. Andrej Bratuž. Nastopil je tudi domači zbor F. B. Sedej.

Jadran ni izpolnil pričakovanj, vendar...

Slovenska združena košarkarska ekipa Jadran letos prvič nastopa v »B« ligi. Na letošnjo sezono se je moštvo pripravljalo z veliko vnemo in navdušenjem ter neprikrito startalo na dokaj visoko uvrstitev. Cilj je bil eno izmed prvih osem mest na končni razpredelnici; po letošnji sezoni bo namreč prvenstvo preurejeno, tako da bo prvih osem ekip nastopalo naslednje leto v B-1 ligi, medtem ko bo drugih osem moštev igralo v prvenstvu B-2, kar predstavlja glede na letošnjo B ligo nekakšno pol-nazadovanje. Da bi te svoje ambicije z večjo gotovostjo uresničil, je Jadran letos najel tudi tržaškega košarkarja italijanske narodnosti.

Kljub temu in poleg velike motivacije Jadranovcev pa je bila realnost igrišča na žalost dokaj kruta in kaj kmalu se je izkazalo, da so Jadranovi cilji za letos neuresničljivi. Res je Jadran imel na začetku zelo naporen spored tekem, saj se je moral soočiti z ekipami, ki so nato postale vodilne v prvenstvu, toda tudi v naslednjih kolih in proti skromnejšim ekipam je Jadran le redkokdaj zmagal.

Prvenstvo B lige se je torej predstavilo kot zelo kvalitetno; nastopa namreč cela vrsta košarkarjev, ki so in ki bi uspešno igrali tudi v A-1 ligi. Prvih deset ekip je takoj vzpostavilo globok jarek z ostalimi šestimi ekipami prvenstva, med katerimi je tudi Jadran. Druga skupina ni imela v bistvu nobene možnosti prestopa v B-1 ligo, tako da je prvenstvo za te ekipe kaj kmalu izgubilo ves pomen.

Ravno v tem pa se je po našem pokazala razlika med Jadranom in ostalimi ekipami na repu

lestvice. Jadran namreč ni nikdar vrgel puške v koruzo; nasprotno, trdili bi kar, da igra celo veliko bolje od trenutka, ko je postalo jasno, ča ne bo napredoval v B-1 ligo. Igralci so sproščeni, neobremenjeni z mislimi na lestvico in predvajajo tudi dopadljivo igro; zopet so začeli igrati tako, kot jim najbolj prija: to se pravi s hitrim ritmom in veliko borbenostjo. Spravili so večkrat v težave renomirane nasprotnike, ki so naše košarkarje podcenjevali; pripravili so celo nekaj presenečenj, kot je bila na primer sijajna zmaga v Trstu nad tretjevrščeno Panapesco. Iz nasprotnih taborov se mnogi čudijo Jadranovi uvrstitvi na lestvici, češ da bi morala le-ta biti višja, sodeč po igri, ki jo prikazujejo v povratnem delu prvenstva. Poleg Jadranove »zvezde« Marka Bana, ki je sicer v nekaterih tekmah res sam rešil ekipo, igrajo sedaj bolj nekateri drugi košarkarji, med katerimi bi v prvi vrsti omenili zagrizenega Zarottija in neutrudljivega Zerala. V teh zadnjih kolih je Jadran dokazal, da lahko uspešno nastopa tudi brez Bana, kar je vsekakor spodbudno dejstvo.

V takem stanju torej pričakujejo Žagarjevi varovanci zadnjih šest kol prvenstva, trdno odločeni, da ne bodo zlahka prodali svoje kože nikomur in željni pokazati, česa so še zmožni. Tudi tržaški gledalci, katerim gre priznati, da niso nikdar zapustili svoje ekipe, bodo v tej končnici prvenstva gotovo še prišli na svoj račun. Trener Žagar pa bo po svoji strani lahko mirno preizkušal razne variante in igralce v pričakovanju na prihodnjo sezono, ki upamo, da le ne bo tako zahtevna kot letošnja.

Jens Peter Jacobsen: Strel v megli

Prevedel F. S.

Mala zelena soba na Stavnedi je bila očitno zato zgrajena, da služi za prehod v druge sobe. Stoli z nizkimi nasloni, ki so bili postavljeni vzdolž sive stene, vsekakor niso vabili k daljšemu počivanju. Sredi stene je viselo jelenovo rogovje; kronalo je svetel prostor, katerega oblika je jasno kazala, da je tu viselo nekoč okroglasto zrcalo. Na eni od rogovil je bil obelšen širokokrajni damski slamnik z dolgimi zelenimi trakovi. V desnem kotu je stala majhna puška in borna roža, v drugem sveženj ribolovskih mrež, v zanko je bil zapleten par rokavic. Sredi sobe je stala okrogla mizica s pozlačeno nogo; na črni marmornati plošči je ležal velik šopek praproti.

Bilo je pozno dopoldne. V veliki, zlati struji je prodirala sončna luč skozi vrhno šipo v oknu in padala prav v sredo med praprot. Praproti so bile nekatere živozelenene, večinoma pa uvele, a nikakor ne suhe in zgrbljene; svojo obliko so docela ohranile, le zelena barva se je umaknila neskončni vrsti rumenih in rjavih odtenkov, od najnežnejše belorumene do najmočnejše rdečerjave.

Ob oknu je sedel približno petindvajset let star možki in strmel na vesele barve. Vrata v sosednjo sobo so bila na stežaj odprta in tam je ob klavirju sedela velika, mlada dama in igrala. Klavir je stal tesno ob odprtem oknu in okenska polica je bila tako nizka, da je dama lahko videla na ze-

leno trato in na pot tam zunaj, kjer je mladenič v prijetno okusni jahalni obleki opravljajal konja za ježo. Jezdec je bil njen zaročenec, Niels Bryde mu je bilo ime; ona je bila domača hči. Belec tam zunaj je bil njen, in njen bratranec je bil ta, ki je sedel v predsobi, sin njenega strica, očetovega brata, posestnika Linda na Begtrupu, ki je obubožan in zadolžen umrl in niso o njegovem življenju nikoli rekli dobre besede, ki je pa navsezadnje tudi zaslužil ni. Za sina Henninga se je zavzel Lind na Stavnedi in ga na svoje stroške vzgojil, ampak samo do neke meje; kajti, čeprav je bil Henning nadarjen in je imel veselje do študija, so ga vendar vzeli iz latinskih šol, kakor hitro je bil pri birmi, in je prišel potem nazaj na Stavnedo, da se pričue poljedelstva. Sedaj je bil nekaj oskrbnik na posestvu, ni pa imel nobene prave avtoritete, ker se stari Lind ni mogel vzdržati, da mu ne bi vsega obgodrnjal.

Njegov položaj je bil sploh zelo neprijeten. Posestvo je bilo slabo obdelano in za izboljšanje ni bilo mogoče storiti ničesar, ker ni bilo kapitala. O tem ni moglo biti govora, da bi hodil s časom, celo s sosedi ne. Vse je moralo iti, kakor je šlo do zdaj bogve koliko časa: kolikor mogoče veliko s kolikor mogoče majhnimi stroški. V slabih letih so morali prodajati tudi njive, da so dobili kaj gotovine pod palec.

Bilo je sploh zelo žalostno za mladega moža, da je tako tratil svoj čas in svoje

moči. In poleg tega je bilo še to, da je bil stari Lind zelo jezljiv in malo za občevarjenje. In ker je Henningu izkazal one navedene dobrote, je mislil, da mu ni treba imeti do njega nikakršnih obzirov. Tako ga ni bilo sram, če se je razjezil, oponašati mu, kakšen sestradan mladič je bil, preden se je on zavzel zanj, in če je postal res hudoben, je šel celo tako daleč, da je prišel na dan, res da z resničnimi, a vendar grdo brezobzirnimi namigovanji na početje njegovega očeta.

Neki neoženjeni stric doli v Schleswigu, ki je trgoval na debelo z lesom, je večkrat poskušal, da bi vzel Henninga k sebi, in ta bi tudi že zdavnaj zapustil to življenje na Stavnedi, če ne bi bil tako zaljubljen v hčer, da si ni mogel niti misliti, da bi živel kje drugje kakor ona. To ni bila nikaka srečna ljubezen. Agata ni imela nič proti njemu, kot otroka sta se skupaj igrala, pravzaprav tudi še kot odrasla. Toda, ko se ji je nekega dne odkril, eno leto je od tega, se je zaradi te ljubezni prav tako razjezila kot začudila in mu rekla, da smatra to za nepremišljeno šalo in upa, da ji ne bo dal povoda, da bi smatrala to za njegovo fiksno idejo, če bo spet kdaj namignil na kaj podobnega.

Stvar je bila namreč ta: videla ga je, kako je neprestano izpostavljen ponižujočemu ravnanju, kateremu se nič ne upre, seveda vse le zaradi ljubezni do nje. In prav to ga je ponižalo v njenih očeh, da se ji je zdel kakor človek nižje vrste, ne nižje po stanu ali zaradi revnosti, ampak nižje po čutenju, radi nerahločnosti v zadevah časti.

Nato je prišla čez nekaj časa zaroka z Brydejem.

Vprašanje Venetov pretreslo dosedanje razlago o naselitvi Slovencev

V Sloveniji je vprašanje Venetov, predhodnikov Slovencev, dokaj pretreslo dosedanje razlago o naselitvi Slovencev, zlasti po objavi jezikoslovnih študij pesnika in slavista Mateja Bora, potem ko je v Književnih listih ljubljanskega Dela od prvega avgusta lani objavil v nadaljevanjih razreševanja venetskih napisov na podlagi slovenščine ter drugih slovanskih jezikov.

Da je bilo vprašanje narodnih korenin Slovencev doslej pogojevano po ideologijah, nemško-nacionalni, panslavistični in unitaristični, priča tudi okoliščina, da so bile objave o venetski korenini Slovencev deležne hudih napadov, češ da gre za protijugoslovansko pisanje, medtem ko so člankarji v nekih beograjskih in zagrebških listih pisali s tem v zvezi kar o separatizmu.

Smešnost vsega tega je seveda na dlani, če pomislimo, da gre za razprave o stanju pred tri tisoč leti! Za kritično presojo tez, ki so jih oblikovali v zadnjih sto letih predvsem nemški pisci. Za tiste, po ideologiji pogojene zgodovinske razlage, po katerih naj bi zgodovina potrjevala kulturno večvrednost germanstva in latinstva, slovanski narodi pa naj bi izhajali iz ruskih močvirij, bili zato brez prave zgodovinske kulture in naj bi dali prostor zgodovinskemu narodu, predvsem nemštvu.

Toda teza o tem, da vsi slovanski narodi izhajajo iz Rusije, četudi iz njenih močvirij, je odgovarjala panslavizmu, ki je hotel videti v Rusiji nekako mater slovanstva. Odgovarjala je že

po prvi vojni tudi jugoslovanskemu unitarizmu, češ da južnoslovanski narodi izhajajo iz enega debla Južnih Slovanov. Ponovno zlitje v južnoslovanski narod s prevladujočim srbohrvaškim jezikom bi bilo potemtakem le stanje, ki je pred tisoč leti že obstajalo. V tem smislu je bila napisana tudi zgodovina Slovencev. Vsako drugačno razlaganje oz. iskanje zgodovinskih korenin Slovencev naj bi bilo zato »znanstveno« nevezdržno.

Seveda pa noben ideološki tabu ne more trajati v nedogled. Zato tudi ideološko skonstruirane razlage o južnoslovanskem poreklu Slovencev niso ostale prepričljive. Prerasla so jih nova dognanja.

In kaj imajo pri tem Veneti? Kakor ugotavlja Matej Bor, je moglo biti njih izvirno ime **Sloven't**, od tega kasneje **Sloven'e'** (Slovenci). To je bilo ljudstvo, ki je v 12. stol. pr. Kr. razširilo po Evropi tk. kulturo žarnih grobišč. Kako stoletje potem jih v spisih prvi omenijo Grki, oziroma Homer (9. stol.). Toda, ker grščina nima zloga **slo-**, manjka pa ji takrat tudi glas **v**, se grška oblika imena glasi Eneti oz. Enetoi. To ime zapišejo kasneje Rimljani kot Veneti, ker je v latinščini omenjeni glas jasen.

Številna imena po Zahodni Evropi, zlasti pa v Alpah, kažejo, da so govorili Veneti nek praslavski jezik. Drugi slovanski tokovi namreč v Zahodno Evropo niso segli. Imena, ki so ostala, se nanašajo zlasti na površinske oblike kakor Lo-

ka (Lacq, Lacalm, Lacona ...), Holm (Hum, Chelm, Kulm, Homberg ...), Lom (Lam, Lama, Lima ...), Log (Longo, Longarone, Longré ...), Mel (Mel-dorf, Melago, Melzo ...) itd.

Imenoslovje nan kaže, da je obstajala tudi zahodna praslavščina, pri kateri je bil mdr. značilen zlasti prehod v a, namesto vzhodnoslovanskega o. Ta jezik pa je mogla biti venetščina.

Ideološki pisci označujejo ta jezik Venetov kot zahodni indoevropski jezik. Tako npr. v članku »Veneti in venetščina«, katerega je napisal baron Fritz Lochner von Hüttenbach in ga objavil v Grazer Linguistische Studien. V prevodu pa prinesli sredi februarja letos ljubljanski Naši razgledi.

Omenjeni članek, ki naj bi bil študija, je seveda povsem enostranski prikaz oz. tolmačenje

dalje na 16. strani

—0—

Digitalna glasba...

nadaljevanje s strani 13

ba — glasba, ki se bo razlikovala, čeprav ne nujno, tako od resne kot od popularne glasbe.

Z nekaj domišljije si celo lahko zamislimo festival digitalne glasbe, ki bo po zunanem videzu bolj podoben kakemu znanstvenemu kongresu kot pa glasbenemu festivalu. Na njem bodo resni ljudje z očali z visoko dioptrijo prebirali dolgočasne referate, napisane v računalniško-matematično-fizikalni latovščini, ki bo neposvečenim docela nerazumljiva. Smisel te latovščine pa bo glasba. In med temi digitalnimi glasbeniki se bo nemara pojavil celo kak genij Mozartovega ali Bachovega kova, ki za povrh niti posluha ne bo imel...

Kaj vse je pretrpel Henning v četrta leta, odkar se je to zgodilo! In vendar je ostal; ni mogel opustiti misli, da jo bo dobil, upal je, da se bo zgodilo karkoli, da, pravzaprav je malo upal, ampak izmišljeval si je čudovita naključja, ki bodo nastopila in napravila konec tej zvezi; zares pa ni pričakoval, da se bodo te fantazije uresničile; posluževal se jih je le kot pretveze, da je mogel ostati.

»Agata!« je zaklical jezdec zunaj na poti in pridržal konja pod odprtimi oknom. »Saj se še ozreš ne na naju in vendar se tako lepo ravna!«

Agata je obrnila glavo proti oknu, pokimala jezdecu in rekla, ne da bi prenehala z igro: »Seveda vaju vidim; saj sta gori pri onem grmovju skoraj padla,« in je zaigrala nekaj hitrih taktov v diskantu.

»Pojdi zdaj! — Hi!« in je prešla v hrupno galoppado. A jezdec je še vedno stal.

»No?«

»Povej, ali boš vse dopoldne sedela pri klavirju?«

»Da!«

»Hm, potem mislim, poskusiva enkrat — da, saj lahko pojezdimo proti Hagedstgaardu in bom pri kosilu spet tu?«

»Da, če pohitita! Zbogom, debeli Bläss, adijo, Niels!«

In potem je odjezdil, ona je zaprla okno in igrala dalje, a kmalu nehala; bilo je seveda veliko zabavneje, če je on jezdil zunaj po vrtu in bil prav nestrpen.

Henning je sedel in gledal za jezdecem. Kako je sovražil tega človeka; da ne bi bil ... in onadva nista prav nič drug za drugega; da bi prišla vsaj kaka majhna nesložnost, da bi se čisto razkrila, kakšna sta v resnici.

Agata je prišla v zeleno sobo, pela predse motiv iz nokturna, ki ga je pravkar igrala, stopila k mizici in pričela uravnavati šopek praproti. Sončna svetloba je padala na njene roke; bile so velike in bele, čudovito lepo oblikovane. Henninga so vedno očarale te lepe roke in danes je nosila zelo široke rokave, da je lahko videl njene okrogle roke prav do komolcev; bile so tako bujne, te roke, s svojo okroglasto nežnostjo, slepečo beloto in krepkimi oblikami; in potem nežna, menjava igra mišic, dražestni gibi — tako neskončno ljubek, valujoč je bil gib, ko je šla z roko prek las. Kako pogosto je užival, ko so skakale po neumnih tipkah in se morale stegovati, za kar niso bile prav nič ustvarjene. Mirno naj bi ležale v njenem v temno svilo oblečenem naročju, okrašene z velikimi prstani, kakršne imajo turške žene po haremih.

Ko je stala tu in počasi urejala praproti, je bil v njenem obrazu izraz malomarno mirne sreče, kar je dražilo Henninga. Zakaj naj bi imela ona, ki mu je ugrabila vsak žarek sonca, tako svetlo in lahko življenje? Kaj, če bi jo splasil iz tega svetlega miru, kaj, če bi vrgel majhno senco čez njeno pot! Ona je njegovo ljubezen vrgla v prah, njemu pred noge in prek te stopa dalje, kot da je on bitje brez čutov, kot da ni v njem človeške duše, ki se hrepenče in bolno zvija in vzdihuje za srečo v ljubezni do nje.

»Zdaj bo kmalu v Borrebyju,« je rekel in gledal skozi okno.

»Ne, mislil je iti proti Hagedstgaardu,« je odvrnila.

»No, da Borreby pa ni tako daleč od poti.«

»Kako? Saj ne leži ob poti.«

»Ne, saj pravzaprav res ne — ali še vedno tako pogosto hodi tam okoli?«

»Kje?«

»V Borrebyju vendar, pri gozdnem čuvaju.«

»Tega pa res ne vem, kaj naj bi tam iskal?«

»Ah, to je seveda le govorica med ljudmi — saj veš, lepo hčer imajo.«

»No, in?«

»Za Boga vendar! Vsi moški vendar niso menihi.«

»Govore o tem?«

»Ah, kaj, nekaj vendar govore o vsakem človeku, ampak malo bolj previden bi pa lahko bil.«

»Pa kaj govore? Kaj pravijo?«

»Ah, sestanki in ... kar je navadno!«

»Lažeš, Henning! Tega ne pravi nobeden, to si si vse sam izmislil.«

»Zakaj pa vprašuješ? — Sploh pa kaka zabava naj bi bila zame hoditi okoli in pripovedovati ljudem, kakšno srečo ima pri dekletih v Borrebyju!«

Pustila je praproti in stopila k njemu. »Za tako prostaškega te pa vendar ne bi smatrala, Henning!« je rekla.

»Da, draga, seveda razumem, da se ti taka novica upira; seveda mora biti zate tudi neprijetno, da se ne pomuja niti toliko — posebno sedaj.«

»Fuj, Henning! To je nizkotno in prostaško od tebe, toda tvojim lažem ne verjamem.«

»Ali saj ne trdim,« je rekel in gledal v tla, »jaz nisem videl, kako sta se poljubljala.«

Agata se je sklonila k njemu in ga z gnusom udarila v lice.

(Dalje)

Vprašanje Venetov...

nadaljevanje s 15. strani

problemov Venetov, kakor naj bi ustrezal nemškonacionalni ideologiji. Ne da bi upošteval študije slovanskih izvedencev, kot so Lehr-Splawinski, J. Kostrzewski in drugi poljski učenjaki, ali L. Niederle in J. Filip pri Čehih, pa avstrijski zgodovinar J. Pokorny, arheolog R. Pittioni, pa španski P. Bosch-Gimpera pa O. Trubačev še nedavno pri Rusih in še kdo. In tako nam graški baron prikaže s sklicevanjem na nemške pisce, pa še Pellegrinija in Leejeuna, ravno tisto sliko o Venetih, ki si jo je že vnaprej začrtal.

V nemškonacionalni ideologiji pa ima Gradec že od nekdanje svoje posebno mesto, odkar je na tamkajšnji univerzi deloval na prelomu tega stoletja profesor J. Peisker, češki renegat, znameniti tvorec ideologije o manjvrednih Slovanih, ki da so že neke v predzgodovini ječali pod konjskimi kopiti Turkotatarov in Germanov.

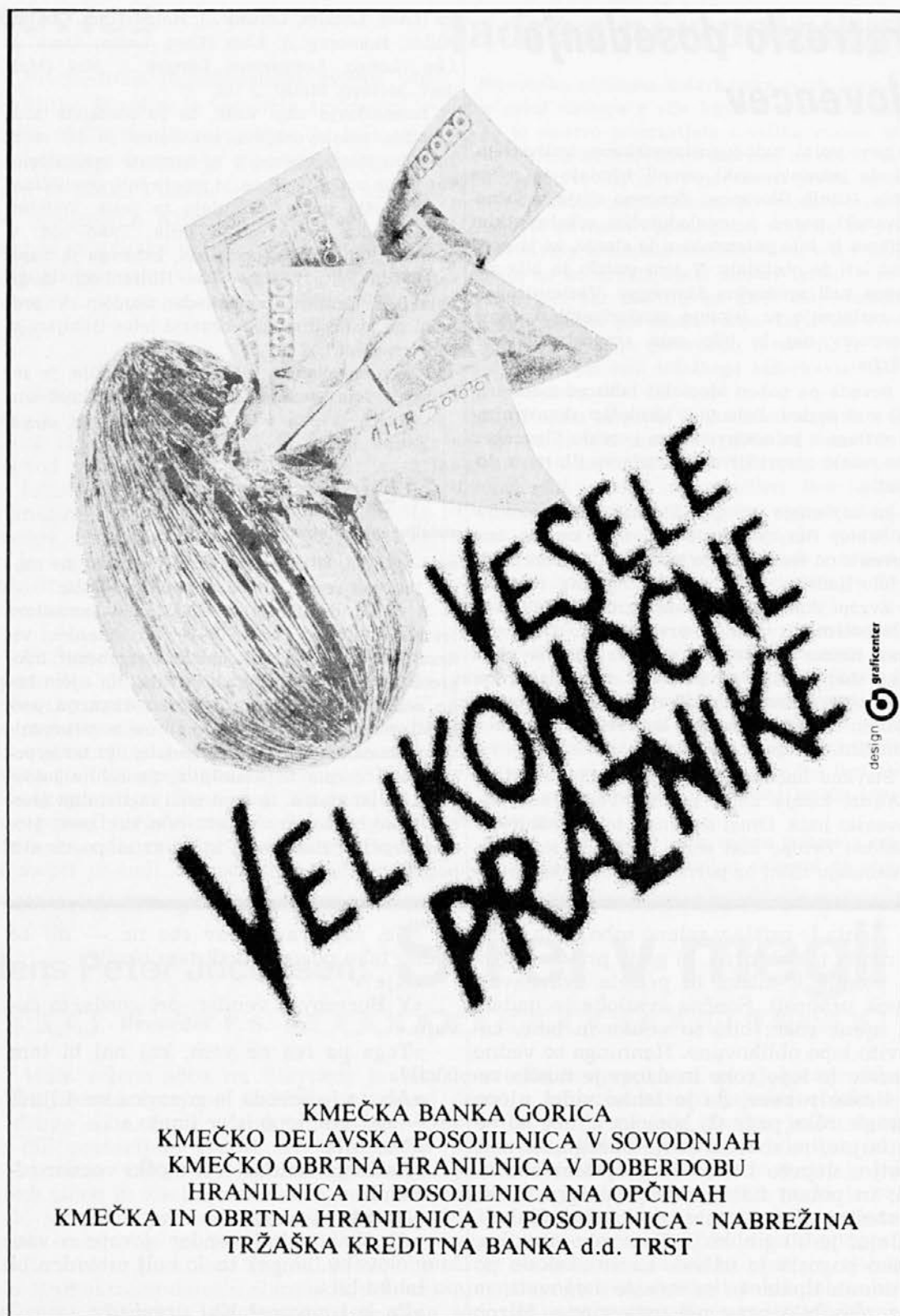
Po njem je znani slovenski zgodovinar Lj. Hauptmann povzemal ideje in jih prenašal v slovensko zgodovino. Pri tem ni pozabil omeniti, kako so tujci Slovanom in potem Obri Slovincem oskrnjali žene, tako da bi stvari napravil bolj pikantne in šokantne. Poznejši zgodovinarji so Hauptmannove pikantnosti sicer nekoliko omilili, toda jedro njegovega ideološkega izvajanja je ostalo: Slovani in Slovinci, nesrečni hlapci, ki vso zgodovino ječijo pod takim ali drugačnim jarmom. Takšna podoba še danes straši po šolskih knjigah in tisku ter marsikoga navdahne, da se mu porodijo otožni stih.

Ob upoštevanju takšne vloge, ki jo je Gradec odigral v nemškonacionalni ideologiji in posledno tudi v unitaristični še po prvi vojni, izpade sedanje izvajanje o Venetih izpod peresa prizadevnega barona dokaj klavrno.

Zdi se pa, da se je danes slovensko izobraženstvo dokaj osvobodilo kompleksa pred nemškonacionalno učenostjo, ki jo sprejema, zavedajoč se njenega ideološkega jedra, dokaj kritično. Kakor so naredili že po prvi vojni Poljaki, Čehi, pa tudi Slovaki. Slovinci smo v tem sicer nekoliko pozni, toda ne prepozni. Na vsak način, počasi postaja tudi naši javnosti vse bolj jasno, da neke končuje znanost in se začneja ideologija.

J. Š.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

**VESELE
VELIKONOČNE
PRAZNIKE**

KMEČKA BANKA GORICA
KMEČKO DELAVSKA POSOJILNICA V SOVODNJAH
KMEČKO OBRтна HRANILNICA V DOBERDOBU
HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH
KMEČKA IN OBRтна HRANILNICA IN POSOJILNICA - NABREŽINA
TRŽAŠKA KREDITNA BANKA d.d. TRST

design & graficenter

JOŽKO ŠAVLI

1100 let Arnulf Koroški

vojvoda 876, kralj 887 in cesar 896

Njegov odhod sta takoj izkoristila Berengar in Lambert, prvi je zagospodaril neomejeno v severni, drugi pa v Srednji Italiji.

V samem Rimu je Lambertova stranka slavila svoje ponovno zmagovalstvo, tudi nad papežem Formozom, ki je bil kronal Arnulfa za cesarja. Iz ponižanja pa je papeža že 4. malega travna 896 odrešila smrt. Na njegovo mesto je bil izvoljen papež z imenom Štefan IV., pristaš Lamberta, toda nevredna osebnost. Svoje ime si je onečastil z groboskranstvom nad svojim prednikom. Dal je izkopati pokojnega papeža Formoza in ga mrtvega obsoditi na

zboru kot uzurpatorja apostolskega sedeža. Dogodek je šel v zgodovino kot tk. »mrtvaški koncil«.

Tega nezaslišanega početja pa rimska javnost ni mogla mirno prenesti. V Rimu je prišlo do vstaje proti papežu, vrgli so ga v ječo, kjer so ga potem prenapeteži zadavili (897). Pa tudi Lambertu ni bilo usojeno dolgo življenje, umrl je zaradi poškodb pri padcu s konja (898), z njim je ugasnil spoletski rod.

Cesar Arnulf pa kljub ohromelosti ni odložil bremena. Posegel je v razmere na Moravskem še 899, ko je otel svojega krščena Sventopolka pred starejšim bratom

Mojmirom, ter ga odpeljal na Bavarsko. Toda nasprotja med Sventopolkovimi nasledniki se niso polegla.

Arnulf Koroški je umrl 12. grudnia 899 v Reznem, kjer je tudi pokopan. Njegov mladoletni sin Ludvik Otrok je bil brez težav priznan za naslednika, regentstvo pa so si prevzele pomembne bavarske osebnosti, med temi tudi mejni grof Luitpold.

V evropski zgodovini pripada Arnulfu Koroškemu posebno mesto. Leto njegove izvolitve za vzhodnofrankovskega kralja pomeni namreč prelomnico v političnem razvoju Evrope. V nasprotju s svojimi predhodniki se je namreč Arnulf Koroški odpovedal namenu, da bi številna zahodnoevropska kraljstva ponovno združil v eno samo, temveč se je zadovoljil s priznanjem njegove vrhovnosti (suverenosti), tako so kraljstva (reguli) kakor Severna in Srednja Italija, Gorenja in Dolenja Burgundija, Galija, Germanija bile prave države, povezane v zahodnoevropsko sodržavje, v smislu dediščine Karla Velikega.

Konec